

**СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

СОВА ВІКТОРІЯ ВАЛЕРІЇВНА

Прим. № _____

УДК 349.22

ДИСЕРТАЦІЯ

**МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ
ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
В ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ**

12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(Сова В.В. підпис)

Науковий керівник:
доктор юридичних наук, професор,
Щербина Віктор Іванович
професор кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Київ – 2023

АНОТАЦІЯ

Сова В.В. Механізм правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення. – Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2023.

Дисертаційна робота є науковим дослідженням, яке присвячено розробці концепції правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах і виробленню на цій основі пропозицій щодо підвищення ефективності правового регулювання статусу учасників таких правовідносин, виникнення, перебігу і припинення цих правовідносин.

У роботі з'ясовано історичні, культурні та правові умови виникнення та подальшого розвитку правового регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових відносинах. Обґрунтовується, що виконання трудових обов'язків, пов'язаних із об'єктами інтелектуальної власності, вперше стало предметом правового регулювання у XV ст. У подальшому правове регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності розвивалось у межах таких історичних періодів: докласичного періоду; класичного періоду; періоду становлення міжнародно-правового режиму дії права інтелектуальної власності. Помітний розвиток правового регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових відносинах в Україні розпочався з 1970 року й призупинився з 1995 року в сфері праці, продовжуючи еволюцію в законодавстві про інтелектуальну власність. Такі законодавчі тенденції є невиправданими, адже створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах – це особливий об'єкт правового регулювання, який потребує повноцінної регламентації нормами

законодавства про працю. Лише законодавством про працю (зважаючи на особливості дії режиму права інтелектуальної власності) повинні врегульовуватись: по-перше, правовий статус працівника, котрий створює об'єкти інтелектуальної власності, реалізуючи свій «креативний» трудовий потенціал, або ж використовує об'єкти інтелектуальної власності, і роботодавця; по-друге, особливості виникнення (трансформації, перебігу та припинення) трудових правовідносин, у яких створюються та/або використовуються об'єкти інтелектуальної власності; по-третє, трудові гарантії, пов'язані з юридичними фактами створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових відносинах.

Створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах охоплюється відповідним механізмом правового регулювання, що є особливим соціально-правовим явищем, яке об'єктивується у двох контекстах – статичному і динамічному. У статичному контексті цей механізм правового регулювання є цілісною системою взаємопов'язаних правових інструментів, методів і форм їх застосування, за допомогою яких суб'єкти нормотворчої діяльності спроможні нормувати поведінку учасників трудових відносин, а також умови, за яких створюються та/або використовуються об'єкти інтелектуальної власності, до соціально-безпечної поведінки (умов) у рамках сфери праці. У динамічному контексті цей механізм правового регулювання є процесом, у рамках якого моделюються, створюються (змінюються, припиняють дію) норми, котрими регламентується правовий статус, й умови, в яких створюються та/або використовуються об'єкти інтелектуальної власності.

Комплексний аналіз стану нормативно-правового регулювання в Україні створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах засвідчує наявність множини проблем регулятивного характеру. Починаючи з 1995 року, механізм правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових відносинах у площині законодавства про працю України не зазнав

якісних змін, що на практиці компенсується договірним регулюванням цих аспектів праці, яке орієнтується на положення законодавства про право інтелектуальної власності. Не вирішується ця проблема й у наявних проектах законодавчих актів про працю, в яких фактично дотримується підхід, відповідно до якого вказані питання повинні й далі регулюватись нормами права інтелектуальної власності. Ускладнює вказану проблему й те, що на міжнародно-правовому рівні досі не розроблено конвенційного акта, що врегулював би всі основні питання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових відносинах.

Окрема увага в дисертаційній роботі приділяється з'ясуванню сутності і змісту правового статусу працівників, які створюють та/або використовують об'єкти інтелектуальної власності, і роботодавців в контексті правового регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах. Поточний стан правового регулювання цих питань формує соціально ризиковані умови і для працівників, і для роботодавців через недотримання вимог принципу юридичної визначеності їх правового статусу. Вирішення цієї проблеми можливе шляхом закріплення в трудовому законодавстві вимог до рівня правосуб'єктності, переліку трудових прав (основних, спеціальних) й обов'язків (загальних, спеціальних) працівника і роботодавця, що перебувають у трудових відносинах, у яких створюється та/або використовується об'єкти інтелектуальної власності.

З'ясовано характеристику трудових відносин у контексті дії механізму правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах. Встановлено, що ці правові відносини недоцільно називати «авторсько-трудовами», адже вони є суто трудовими правовідносинами. Тобто вказані відносини являють собою типові трудові правовідносини, для яких характерні додаткові риси. По-перше, ці відносини мають особливий суб'єктний елемент, правовий статус якого визначається трудовим правом і правом інтелектуальної власності. По-друге, такі правовідносини мають особливий предмет і об'єкт. По-третє, ці

правовідносини можуть виникати у типових і нетипових формах зайнятості, зокрема в межах фрілансінгу, запозиченої праці. По-четверте, для цих відносин характерна спроможність виникати (трансформуватися в ці правовідносини) на підставі трудового договору, внесення змін до трудового договору або ж на підставі цивільно-правового договору, що містить угоду про працю. По-п'яте, ці трудові правовідносини мають три основні типи вияву, а саме: відносини, в яких створюється службовий твір (винахід); відносини, в яких створюються й використовуються об'єкти інтелектуальної власності; відносини, в яких лише використовуються об'єкти інтелектуальної власності.

У дисертаційній роботі також аналізуються можливості комплексного вдосконалення механізму правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності у трудових правовідносинах у процесі європеїзації законодавства України. Аналіз чинного законодавства Європейського Союзу засвідчує обмеженість такої можливості. По-перше, на рівні ЄС не існує наднаціонального акта, який би комплексно врегулював створення і використання об'єктів інтелектуальної власності у трудових відносинах. На наднаціональному рівні регламентуються лише окремі аспекти вказаного питання й переважно цивільно-правовими нормами. По-друге, законодавство держав-членів ЄС у цій частині не гармонізоване, характеризується практично тими ж проблемами, що й українське законодавство про працю.

Окрема увага в дослідженні приділяється обґрунтуванню доцільності комплексного вдосконалення трудового законодавства України з метою забезпечення виконання вимог принципу юридичної визначеності створення і використання об'єктів інтелектуальної власності у трудових відносинах. Зазначається, що комплексним змінам законодавства про працю у відповідній частині повинно передувати розроблення і затвердження Концепції забезпечення соціальної безпеки працівників, які створюють та/або використовують об'єкти інтелектуальної власності. Водночас відповідно до пропонуваної Концепції слід прийняти відповідні проекти законів України, в

першу чергу проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо створення соціально безпечних умов виникнення, перебігу та припинення трудових відносин». Цим законопроєктом буде передбачено: викладення ст. 2 Кодексу законів про працю України в новій редакції, що міститиме основні права і обов'язки працівників і роботодавців й окрему норму про зміну трудового договору; доповнення Кодексу главою III-B «Організація трудових правовідносин в умовах нетипової форми зайнятості». Крім того, варто затвердити проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо упорядкування трудових відносин в частині створення і використання об'єктів інтелектуальної власності», який забезпечуватиме юридичну визначеність змісту таких правовідносин і правового статусу їх учасників. Також на виконання Концепції забезпечення соціальної безпеки працівників, які створюють та/або використовують об'єкти інтелектуальної власності, слід розробити і затвердити: Типові правила внутрішнього трудового розпорядку на підприємствах (в установах, організаціях), в яких працівники створюють та/або використовують об'єкти інтелектуальної власності; Типову форму трудового договору з працівником, діяльність якого пов'язана зі створюванням та/або використанням об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах.

Ключові слова: використання об'єкта інтелектуальної власності, законодавство про працю, об'єкти інтелектуальної власності, реформа трудового законодавства, створення об'єкта інтелектуальної власності, творча праця, творчі працівники, трудові правовідносини.

SUMMARY

Sova V.V. Mechanism of legal regulation of the creation and use of intellectual property objects in labor relations. – *Qualification research manuscript*.

The dissertation for the scientific degree of the Candidate of Law in specialty 12.00.05 “Labor law; Social security law” – Volodymyr Dahl East Ukrainian National University – Taras Shevchenko National University of Kyiv of the Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2023.

The dissertation aims to develop a concept for the legal regulation of the creation and use of intellectual property objects in labor relations. Based on this concept, the study proposes improvements to the effectiveness of legal regulation of the status of participants in such legal relations, as well as the emergence, flow, and termination of these relations. The study will also provide specific recommendations for enhancing the legal framework governing these relations, with particular emphasis on addressing challenges related to intellectual property objects.

The dissertation aims to elucidate the historical, cultural, and legal conditions underlying the emergence and evolution of legal regulation concerning the creation and use of intellectual property objects in labor relations. The study demonstrates that the regulation of labor duties related to intellectual property objects has been subject to legal scrutiny since the XV century. Over time, the regulation of intellectual property objects in labor relations has evolved during distinct historical periods, including the preclassic period, the classical period, and the period of formation of the international legal regime of intellectual property law. While the regulation of intellectual property objects continues to develop in intellectual property legislation, legal regulation of their creation and use in labor relations has been noticeable in Ukraine since 1970 but has been suspended since 1995 in the labor field. Such legislative trends are unwarranted since the creation and use of intellectual property objects in labor relations is a distinct subject of legal regulation that necessitates full regulation by labor legislation.

The regulation of labor legislation (considering the specific regime of intellectual property laws) should only cover: firstly, the legal status of the employer

and employee, particularly in relation to the creation or use of intellectual property objects, and the exercise of their creative labor potential; secondly, the specificities of the emergence, transformation, and termination of labor relations that involve the creation and/or use of intellectual property objects; and thirdly, the legal and labor guarantees that relate to the creation and use of intellectual property objects in labor relations.

The creation and use of intellectual property objects in labor relations are subject to appropriate mechanisms of legal regulation. This is a unique social and legal phenomenon that is manifested in two contexts: static and dynamic. In the static context, this mechanism of legal regulation comprises an integrated system of interrelated legal instruments, methods, and forms of their application, which enable the normative authorities to regulate the conduct of parties involved in labor relations, as well as the conditions under which intellectual property objects are created and/or used. In the dynamic context, this mechanism of legal regulation involves a process in which norms are modeled, created (changed, terminated), and regulated based on the legal status and conditions under which intellectual property objects are created and/or used.

The system of norms regulating the creation and use of intellectual property objects in labor relations consists of six levels of regulation. The highest level pertains to the norms of the Ukrainian Constitution. The second level covers international legal acts related to labor, social security, and intellectual property. The third level encompasses legislative acts regulating labor and employment, social security, and intellectual property. At the fourth level, by-laws of a centralized nature regulate labor and employment laws, as well as laws pertaining to intellectual property. The fifth level includes collective agreements, internal labor regulations, job descriptions, and employer orders outlining specific work tasks. The sixth level covers employment contracts and contracts based on intellectual property law. A comprehensive analysis of the legal regulation of the creation and use of intellectual property objects in labor relations in Ukraine reveals the existence of several regulatory challenges. Since 1995, there have been no significant qualitative changes in the mechanism of legal regulation in the field of labor legislation, which has

resulted in the reliance on contractual regulation of these aspects of labor, guided by the provisions of the legislation on intellectual property law. Unfortunately, the current draft legislative acts on labor do not address this problem, which means that these intellectual property issues will continue to be regulated by intellectual property law. Moreover, at the international legal level, there is no convention act yet that would regulate all the critical issues related to the creation and use of intellectual property objects in labor relations, which further complicates the problem.

This dissertation work also focuses on clarifying the essence and content of the legal status of employers and employees (those who create and/or use intellectual property objects) in the context of legal regulation of the creation and use of intellectual property objects in labor relations. The current state of legal regulation of these issues creates socially risky conditions for both employees and employers due to non-compliance with legal certainty requirements regarding their legal status. The solution to this problem is possible by establishing in labor legislation the requirements for the level of legal personality and the list of labor rights (basic and special) and duties (general and special) of the employee and the employer who are involved in labor relations in which intellectual property objects are created and/or used.

The dissertation work also delves into the characteristics of labor relations within the mechanism of legal regulation governing the creation and use of intellectual property objects. It is deemed inappropriate to term these legal relations as “copyright-labor” as they are essentially labor relations with additional defining features. Firstly, these relations possess a special subject element whose legal status is determined by labor law and intellectual property law. Secondly, they involve a special subject and object. Thirdly, these legal relations may arise in various forms of employment, including freelancing and borrowed labor. Fourthly, these relations can arise or transform into such legal relations on the basis of an employment contract, amendments to an employment contract, or a civil contract containing a labor agreement. Lastly, these labor relations are manifested in three main forms:

the creation of official works or inventions, the creation and use of intellectual property objects, or the use of intellectual property objects alone.

The dissertation examines the potential for enhancing the legal regulation of the creation and use of intellectual property objects in labor relations in the context of Ukraine's Europeanization process. However, an analysis of the current legislation of the European Union reveals certain limitations to this possibility. Firstly, there is no EU-level supranational act that comprehensively regulates the creation and use of intellectual property objects in labor relations. Instead, only specific aspects of this issue are regulated at the supranational level, mainly through civil law norms. Secondly, the legislation of the EU member states in this regard is not harmonized and is plagued by the same problems as those found in Ukrainian labor legislation.

The study pays special attention to justifying the need for a comprehensive improvement of labor legislation in Ukraine. This is necessary to ensure compliance with the principle of legal certainty in the creation and use of intellectual property objects in labor relations. The dissertation notes that such improvements should be preceded by the creation and approval of a Concept for ensuring the social security of workers who create and/or use intellectual property objects. This Concept will serve as the basis for the development and adoption of two draft laws in Ukraine. The first is the draft Law of Ukraine “Amendments to the Labor Code of Ukraine concerning the creation of safe and secure conditions for the establishment, conduct, and termination of labor relations.” This draft law will include a new version of Article 2 of the Labor Code of Ukraine, which will define the basic rights and obligations of employees and employers. Additionally, the Code will contain a separate provision for changing employment contracts, as well as Chapters III-V on the organization of labor relations in atypical forms of employment. The second draft law is the “Amendments to certain legislative acts of Ukraine concerning the regulation of labor relations in the creation and use of intellectual property objects.” This law will ensure the legal certainty of such legal relations and the legal status of their participants.

In pursuance of the Concept of ensuring social security for employees who create and/or use intellectual property objects, it is essential to develop and approve Standard rules for internal labor regulations at enterprises, institutions, or organizations where employees are involved in such activities. Additionally, a Standard employment contract form should be established for employees who create and/or use intellectual property objects in labor relations.

Keywords: creation of an intellectual property object, creative work, creative workers, intellectual property objects, labor law reform, labor legislation, labor relations, use of an intellectual property object.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Статті у наукових фахових виданнях України
та наукових періодичних виданнях інших держав:*

1. Соловійова В.В. (Сова В.В.) Договірне врегулювання створення за замовленням об'єктів права інтелектуальної власності. *Актуальні питання цивільного та господарського права.* 2008. № 6.
URL: www.journal.yurpayintel.com.ua/2008/6/article03/
2. Соловійова В.В. (Сова В.В.) Об'єкти права інтелектуальної власності, які створюються за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, державних цільових фондів. *Актуальні питання цивільного та господарського права.* 2009. № 1. URL: www.journal.yurpayintel.com.ua/2009/1/article05/
3. Сова В.В. Генезис правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах до 1917 року. *Юридична наука.* 2020. № 2. Т. 2. С. 67-71.
4. Сова В.В. Межі дії трудового права і права інтелектуальної власності в контексті створення і використання працівниками об'єктів інтелектуальної власності. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2021. Вип. 5. Т. 3. С. 66-69.
5. Сова В.В. Ознаки механізму правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2022. Вип. 74. Ч. 1. С. 126-131. doi:10.24144/2307-3322.2022.74.21.
6. Сова В.В. Локально-правове регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах. *Visegrad Journal on Human Rights.* 2022. № 2. С. 224-229.
7. Сова В.В. Нормативна складова трудово-правового механізму правового регулювання створення і використання працівником об'єктів інтелектуальної власності. *Соціальне право.* 2022. № 3.
8. Сова В.В. Трудові права працівника в контексті створення і використання об'єктів інтелектуальної власності. *Юридичний науковий*

електронний журнал. 2022. № 12. С. 240-243. doi:10.32782/2524-0374/2022-12/54.

9. Сова В.В. Правовідносини у сфері праці та зайнятості, які стосуються створення і використання об'єктів інтелектуальної власності. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 6. С. 156-160.

Матеріали наукових конференцій

1. Сова В.В. Значення механізму правового регулювання об'єктів інтелектуальної власності в трудових відносинах. *Правові механізми забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства та держави: тези доп. учасників наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 червня 2019 року)*. Харків: НДППСН, 2019. С. 146-149.

2. Сова В.В. Зміст трудових прав працівників у контексті створення і використання об'єктів інтелектуальної власності. *Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16 листопада 2022 року) / за ред. М.І. Іншина, М.Б. Мельник*. Київ: ННП КНУ ім. Т. Шевченка, 2022. С. 135-138.

3. Сова В.Р. Відносини щодо створення і використання об'єктів інтелектуальної власності як відносини у сфері праці. *Сучасні дослідження в глобалізаційному світі: наука для миру і безпеки: збірник тез Міжнар. форуму молодих учених (м. Дніпро, 02 грудня 2022 року); відп. ред.: Є.В. Коваленко-Марченкова*. Дніпро: ДДУВС, 2022. С. 255-260.

4. Сова В.В. Перспективи європеїзації механізму правового регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності у трудових правовідносинах. *Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень: матеріали IV Міжнар. наук. конф. (м. Житомир, 10 лютого 2023 року)*. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2023. С. 69-71.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	14
ВСТУП	15
РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	26
1.1 Створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах як об'єкт правового регулювання.....	26
1.2 Поняття і структура механізму правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах.....	48
1.3 Історико-правовий контекст становлення механізму правового регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових відносинах.....	63
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ДІЇ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	85
2.1 Нормативно-правова основа механізму правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах.....	85
2.2 Правовий статус працівників і роботодавців у контексті дії механізму правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах.....	109
2.3 Трудові відносини в контексті дії механізму правового регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах.....	138
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЇ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	163
3.1 Стан правового регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах на рівні Європейського Союзу.....	163
3.2 Напрями удосконалення дії механізму правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах.....	180
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	188
ВИСНОВКИ	192
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	201
ДОДАТКИ	264

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

<i>ВОІВ</i>	Всесвітня організація інтелектуальної власності
<i>ВРУ</i>	Верховна Рада України
<i>ГК</i>	Господарський кодекс
<i>ЄП</i>	Європейський Парламент
<i>ЄС</i>	Європейський Союз
<i>ЗУ</i>	Закон України
<i>КЗпП</i>	Кодекс законів про працю
<i>КК</i>	Кримінальний кодекс
<i>КМУ</i>	Кабінет Міністрів України
<i>КУпАП</i>	Кодекс України про адміністративні правопорушення
<i>Мінекономрозвитку</i>	Міністерство економічного розвитку і торгівлі
<i>Мінсоцполітики</i>	Міністерство соціальної політики
<i>Мінцифри</i>	Міністерство цифрової трансформації
<i>МК</i>	Митний кодекс
<i>МПР</i>	механізм правового регулювання
<i>НАДС</i>	Національне агентство України з питань державної служби
<i>ОІВ</i>	об'єкт інтелектуальної власності
<i>ООН</i>	Організація Об'єднаних Націй
<i>ПЗ</i>	програмне забезпечення
<i>ПІВ</i>	право інтелектуальної власності
<i>СОТ</i>	Світова організація торгівлі
<i>СРСР</i>	Союз Радянських Соціалістичних Республік
<i>ФПУ</i>	Федерація профспілок України
<i>ЦК</i>	Цивільний кодекс
<i>ЦОВВ</i>	центральний орган виконавчої влади

ВСТУП

Актуальність теми. За останні роки в Україні активізувався процес масштабної реформи трудового законодавства, спрямований на приведення засад регулювання праці та зайнятості у відповідність з принципами ринкової економіки й узгодження їх з поточними тенденціями розвитку трудового права в державах-членах Європейського Союзу. Попри це, жоден з варіантів проєктів законодавчих актів про працю наразі не характеризується комплексним підходом до врегулювання інтелектуальної (творчої) праці, результатом якої є створення та використання об'єктів інтелектуальної власності (далі – ОІВ) в рамках трудових відносин. Це являє собою суттєву проблему з декількох причин. По-перше, на сьогодні правове регулювання створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах здійснюється переважно не трудовим законодавством, а законодавством про інтелектуальну власність, яке: 1) не характеризується наявністю засадничих ідей, функцій, способів і засобів упорядкування відносин у сфері праці та зайнятості, що спрямовані на забезпечення соціальної безпеки працівника й роботодавця, збалансування їх прав і законних інтересів у відповідній сфері; 2) характеризується фрагментарністю визначення правового статусу працівників і роботодавців у контексті створення та використання ОІВ, а також недостатністю упорядкування широти реалізації статусу вказаних суб'єктів. Крім того, норми законодавства про працю, які стосуються окремих аспектів створення та використання ОІВ у трудових відносинах, не актуалізувались з 1995 року, незважаючи на динамічний розвиток цих правових відносин за останні десятиріччя. Таким чином, дотичність норм законодавства про працю в контексті формування та дії режиму створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах, а також неспроможність права інтелектуальної власності (далі – ПІВ) комплексно врегулювати ці аспекти праці сукупно створюють нормативні умови, за яких можуть порушуватись права та законні інтереси як працівника, так і роботодавця. По-друге, ОІВ набувають дедалі більшого значення в сучасному глобалізованому світі,

оскільки вони, будучи результатом інтелектуальної трудової діяльності працівника (працівників), за певних обставин характеризуються високою економічною цінністю. Отже, наявність проблем правового регулювання відповідних аспектів трудових відносин (зокрема невідповідність прав учасників правовідносин, наявність прогалин у законодавстві та недотримання вимог принципу юридичної визначеності, неврахування розвитку правового регулювання цих питань у державах-членах ЄС) у кінцевому рахунку може мати несприятливі наслідки як для роботодавця, так і для держави, яка на сьогоднішній день прагне знайти нові резерви для збільшення доходів до бюджету для фінансування заходів з подолання наслідків пандемії COVID-19 і триваючої Російсько-Української війни. По-третє, в Україні дедалі помітнішою стає тенденція до збільшення кількості творчих працівників, зокрема фахівців в ІТ-галузі, яка стала високоінтелектуальною індустрією, що охоплює близько 300 тис. працівників, з урахуванням того, що в умовах триваючої повномасштабної війни ІТ-індустрія у 2022 році є єдиною сферою українського експорту, котра не зменшилась, а навпаки зростає.

Вирішення цих та інших проблем дії механізму правового регулювання (далі – МПР) створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах можливе в рамках процесу реформування законодавства про працю, що наразі триває, й на підставі комплексного дослідження сутності цього МПР. У зв'язку з цим слід констатувати, що особливості правового регулювання трудових відносин у контексті режиму інтелектуальної власності вперше були окреслені Т.М. Вахонєвою (на дисертаційному рівні), а багатьма українськими вченими і дослідниками, серед яких Л.П. Амелічева, С.В. Вишновецька, Р.Б. Вісітаєва, О.П. Зайковська, М.І. Іншин, Н.І. Іщенко, М.С. Контарева, І.І. Шамшина, розглядався вже загальний трудовий аспект створення працівником ОІВ. Додатково варто зазначити, що рядом юристів-трудоваків були розкриті окремі аспекти правового регулювання створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах, зокрема: В.М. Андріївим, Е.В. Бабенком, С.Я. Вавженчуком, Н.Д. Гетьманцевою, А.О. Діденком, Т.А. Занфіровою,

Ю.Ю. Івчук, М.М. Клемпарським, Л.Ю. Малюгою, Л.В. Могілевським, А.М. Островецьким, Я.В. Сімутіною, Д.І. Сірохою, А.М. Слюсарем, Н.М. Хуторян, Г.І. Чанишевою, В.І. Щербиною, О.М. Ярошенком та іншими. Цьому питанню приділили значну увагу також і юристи-цивілісти (Є.А. Булат, С.Ф. Гуцу, І.О. Дзера, Р.О. Денисова, Ю.М. Капіца, Д.С. Махновський, О.П. Орлюк, В.В. Сенчук, О.А. Підпригора, Н.В. Чередник, Р.Б. Шишка, А.С. Штефан, Т.В. Ярошевська та ін.). Визнаючи суттєвий вклад цих та інших науковців у вирішення множини теоретичних і практичних проблем МПР створення та використання ОІВ у трудових відносинах, все ж зазначимо, що комплексного наукового дослідження, як того потребує означена тематика з усіма її практичними і теоретичними проблемами, що вимагають нового розгляду та аналізу, проведено до сьогодні ще не було. Це загалом свідчить не лише про теоретичну доцільність проведення даного дисертаційного дослідження, але і вказує на практичну потребу відповідного опрацювання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля згідно з кафедральними темами: «Актуальні проблеми права щодо інтеграції України до міжнародних стандартів», «Проблеми розвитку вітчизняного законодавства та імплементації в Україні норм міжнародного та європейського права».

Дисертаційне дослідження спрямоване на виконання Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016-2020 рр., схваленої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є розроблення концепції правового регулювання створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах і вироблення на цій основі пропозицій щодо підвищення ефективності правового регулювання статусу учасників таких правовідносин, виникнення, перебігу і припинення цих правовідносин.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні *завдання* наукового дослідження:

- дати загальну характеристику створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах як об'єкта правового регулювання;
- визначити поняття та з'ясувати особливості МПР створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах;
- з'ясувати генезис правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових відносинах;
- виявити специфіку нормативно-правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах;
- з'ясувати зміст правового статусу працівників і роботодавців у контексті дії МПР створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах;
- охарактеризувати трудові відносини в контексті дії МПР створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах;
- з'ясувати актуальний стан правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах на рівні ЄС;
- запропонувати та обґрунтувати напрями удосконалення дії МПР створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах.

Об'єкт дослідження становить сукупність суспільних відносин, пов'язаних з нормативно-правовим регулюванням створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах.

Предметом пропонованого дослідження є МПР створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах.

Методи дослідження. З урахуванням мети, завдань, а також об'єкта та предмета дисертаційної роботи була використана сукупність сучасних теоретико-методологічних засобів наукового пізнання явищ і суспільних процесів, що дало можливість забезпечити аргументованість, достовірність та наукову обґрунтованість дисертаційного дослідження. Основними з таких методів є: *формально-юридичний метод*, за допомогою якого було проаналізовано норми законодавства України (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1-2.3) та ЄС (підрозділ 3.1) з

метою з'ясування їх змісту та достатності (у контексті вимог принципу юридичної визначеності) для належного регулювання трудових відносин, у яких створюється та/або використовується ОІВ; *методи індукції та дедукції* були застосовані для визначення характерних рис створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах як об'єкта правового регулювання (підрозділ 1.1) відповідного МПР (підрозділ 1.2) та трудових відносин, у яких створюється та/або використовується ОІВ (підрозділ 2.3); *метод аналізу і синтезу* використано для дослідження МПР створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах як цілісного правового явища (підрозділ 1.2) для з'ясування сутнісного змісту правового статусу працівників і роботодавців, а також трудових відносин, у яких створюється та/або використовується ОІВ (підрозділи 2.2, 2.3); *історико-правовий метод* дозволив визначити закономірності та етапи еволюції правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових відносинах в Україні та світі (підрозділ 1.3); *порівняльно-правовий метод* дав змогу здійснити порівняльний аналіз норм чинного законодавства та норм проєктів законів України (підрозділ 2.1), норм законодавства України та права ЄС (підрозділ 3.1); *формально-логічний та системно-структурний методи* використано для розширення та уточнення категоріально-термінологічної бази трудового права в контексті досліджуваного об'єкта дисертації (підрозділи 1.1, 1.2, 2.2, 2.3); *структурно-функціональний метод* сприяв визначенню місця і значення окремих структурних елементів досліджуваного МПР (підрозділ 1.2); *метод правового моделювання та прогнозування* дозволив з'ясувати перспективи вдосконалення МПР у контексті процесу європеїзації українського законодавства (підрозділ 3.1) та сформулювати конкретні пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства України про працю в частині, що регулює (повинно регулювати) різні аспекти створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах (підрозділ 3.2).

Інформаційну, нормативно-правову та емпіричну основу роботи становлять нормативно-правові акти (загального, регіонального, міжнародно-правового, національного рівня), узагальнення практики реалізації трудових

прав працівників і роботодавців, аналітичні статті, довідкові видання, статистичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота являє собою перше комплексне дослідження в доктрині трудового права України проблематики МПР створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах. Також у процесі дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій теоретико-практичного характеру, котрі мають ознаки наукової новизни й виносяться на захист. Серед них, зокрема, такі:

уперше:

– сформульовано концептуальне бачення МПР створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах як особливого соціально-правового явища, що об'єктивується у двох контекстах: статичному – як цілісній системі взаємопов'язаних правових інструментів, методів і форм їх застосування, за допомогою яких суб'єкти нормотворчої діяльності спроможні нормувати поведінку учасників трудових відносин й умови, за яких створюються та/або використовуються ОІВ, до соціально-безпечної поведінки (умов) в рамках сфери праці; динамічному – як процесі, в рамках якого моделюються, створюються (змінюються, припиняють дію) норми, якими регламентується правовий статус й умови, в яких створюються та/або використовуються ОІВ;

– розкрито та систематизовано ознаки створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах як особливого об'єкта правового регулювання, на підставі чого визначаються критерії розмежування дії трудового права і ПІВ у контексті цього питання, враховуючи мету, об'єкт, предмет, суб'єктний склад цих галузей права. Лише законодавством про працю, зважаючи на особливості дії режиму ПІВ, повинні врегульовуватися: правовий статус працівника, котрий створює ОІВ, реалізуючи свій «креативний» трудовий потенціал, або ж використовує ОІВ, і роботодавця; особливості виникнення (трансформації, перебігу та припинення) трудових правовідносин, у яких створюються та/або використовуються ОІВ; трудові гарантії, пов'язані з юридичними фактами створення і використання ОІВ у трудових відносинах;

– обґрунтовано доцільність комплексного вдосконалення трудового законодавства України з метою забезпечення виконання вимог принципу юридичної визначеності створення і використання ОІВ у трудових відносинах. Комплексним змінам законодавства про працю у відповідній частині повинно передувати розроблення і затвердження Концепції забезпечення соціальної безпеки працівників, які створюють та/або використовують ОІВ. У контексті цієї Концепції необхідно: 1) розробити і прийняти проекти законів України: «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо створення соціально безпечних умов виникнення, перебігу та припинення трудових відносин» (передбачатиме, зокрема, викладення ст. 2 КЗпП України в редакції, що міститиме основні права і обов'язки працівників і роботодавців, а також окрему норму про зміну трудового договору, доповнення Кодексу главою III-B «Організація трудових правовідносин в умовах нетипової форми зайнятості»); «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо упорядкування трудових відносин у частині створення і використання ОІВ» (забезпечуватиме юридичну визначеність змісту таких правовідносин і правового статусу їх учасників); 2) розробити і затвердити: Типові правила внутрішнього трудового розпорядку на підприємствах (в установах, організаціях), на яких працівники створюють та/або використовують ОІВ; Типову форму трудового договору з працівником, діяльність якого пов'язана зі створюванням та/або використанням ОІВ у трудових правовідносинах;

удосконалено:

– підходи до розуміння закономірностей зародження та еволюції правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах, а також основних етапів розвитку такого правового регулювання. Створення та використання ОІВ в трудових відносинах вперше було врегульовано на нормативному рівні з XV ст. й далі розвивалось в межах таких періодів: докласичного періоду; класичного періоду; періоду становлення міжнародно-правового режиму дії ПІВ. Помітний розвиток правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових відносинах

в Україні розпочався з 1970 року й призупинився з 1995 року в сфері праці, продовжуючи еволюцію в законодавстві про інтелектуальну власність;

– характеристику сутності та змісту правового статусу працівників, які створюють та/або використовують ОІВ, і роботодавців у контексті правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах. Поточний стан правового регулювання цих питань формує соціально ризиковані умови і для працівників, і для роботодавців через недотримання вимог принципу юридичної визначеності їх правового статусу. Вирішення цієї проблеми можливе шляхом закріплення в трудовому законодавстві вимог до рівня правосуб'єктності, переліку трудових прав (основних, спеціальних) й обов'язків (загальних, спеціальних) працівника і роботодавця, що перебувають у трудових відносинах, у яких створюється та/або використовується ОІВ;

– науковий підхід до розуміння сутності та змісту трудових відносин, у яких створюється та/або використовується ОІВ. Ці правові відносини недоцільно називати «авторсько-трудовами» адже вони є суто трудовими правовідносинами, які згідно з чинним законодавством характеризуються: особливим суб'єктним елементом, правовий статус якого визначається трудовим правом і ППВ; особливим предметом і об'єктом; можливістю об'єктивації в типових і нетипових формах зайнятості (зокрема в межах фрілансінгу, запозиченої праці); спроможністю виникати (трансформуватись в ці правовідносини) на підставі трудового договору, змін трудового договору або ж на підставі цивільно-правового договору, що містить угоду про працю; трьома основними типами вияву: відносини, в яких створюється службовий твір (винахід); відносини, в яких створюються й використовуються ОІВ; відносини, в яких використовуються ОІВ;

набули подальшого розвитку:

– положення щодо актуальної структури нормативно-правової основи створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах (включно з нормами проєктів законодавчих актів про працю), на підставі чого оцінюється

достатність правового регулювання цих правовідносин. На сьогодні правове регулювання створення і використання ОІВ в Україні є недостатнім для ефективного упорядкування цих правовідносин, адже: на міжнародно-правовому рівні не розроблено конвенційного акта, що врегульовував би всі основні питання створення і використання ОІВ у трудових відносинах; з 1995 року МПР створення та використання ОІВ у трудових відносинах у площині законодавства про працю України не зазнав якісних змін, що на практиці компенсується договірним регулюванням цих аспектів праці, яке орієнтується на положення законодавства про право інтелектуальної власності;

– положення щодо можливості комплексного вдосконалення МПР створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах у процесі європеїзації законодавства України. Аналіз чинного законодавства ЄС засвідчує обмеженість такої можливості, адже: на рівні ЄС не створено акта, що комплексно врегульовував би створення і використання ОІВ у трудових відносинах (врегульовуються лише окремі аспекти цього питання й переважно цивільно-правовими нормами); законодавство держав-членів ЄС у цій частині не гармонізоване, характеризується практично тими ж проблемами, що й українське законодавство про працю.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані дисертантом у ході проведення даного наукового дослідження результати можуть бути корисними:

– у *науково-дослідній діяльності* – для подальшого розвитку вчення про механізм правового регулювання в сфері науки трудового права, а також у частині наукових досліджень різних аспектів регулювання створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах;

– у *нормотворчій діяльності* – для вдосконалення стану правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових відносинах нормами законодавства України про працю, що забезпечить виконання вимог юридичної визначеності виникнення, перебігу і припинення таких відносин;

– у правозастосовній діяльності – для підвищення рівня ефективності застосування відповідних норм законодавства про працю на практиці, зокрема при захисті трудових прав працівників і роботодавців у контексті створення та/або використання ОІВ у трудових правовідносинах;

– у навчальному процесі – у процесі підготовки методичних розробок, підручників і навчальних посібників з курсів «Трудове право», «Порівняльне трудове право», «Проблеми трудового права», під час викладання навчальних дисциплін, пов'язаних із проблематикою правового регулювання трудової діяльності, в якій створюється та/або використовується ОІВ.

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана здобувачем самостійно з використанням останніх досягнень теорії держави і права, трудового права та європейського трудового права. Всі сформульовані в ній положення і висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора. У дисертації ідеї та розробки належать автору. Усі наукові публікації є одноосібними.

Апробація результатів дослідження. Підсумки розробки проблеми у цілому та окремі її аспекти, одержані узагальнення і висновки доповідалися дисертантом на засіданнях кафедри правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, а також були оприлюднені на таких всеукраїнських та міжнародних конференціях: «Правові механізми забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства та держави» (м. Харків, 14 червня 2019 року); «Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів» (м. Київ, 16 листопада 2022 року); «Сучасні дослідження в глобалізаційному світі: наука для миру і безпеки» (м. Дніпро, 02 грудня 2022 року); «Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень» (м. Житомир, 10 лютого 2023 року).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у дев'яти наукових статтях, які опубліковані у фахових

наукових виданнях України та наукових виданнях інших держав, а також у чотирьох тезах науково-практичних конференцій.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотації, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, поєднаних у вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 267 сторінок. Список використаних джерел складається з 559 найменувань і займає 63 сторінки.

РОЗДІЛ 1
ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМУ
ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ
І ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
В ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

1.1 Створення і використання об'єктів інтелектуальної власності
в трудових правовідносинах як об'єкт правового регулювання

Загальновідомо, що ОІВ «створювалися і використовувалися ще на зорі людської цивілізації, однак їх створення та використання не підлягало нормативно-правовому регулюванню. Водночас вже з давніх часів люди сприймали авторство як певний зв'язок між творінням і його творцем, а також в якості справедливої підстави для того, щоб вимагати винагороду за відповідну працю, в процесі якої створювався ОІВ. У цій парадигмі мислення хоча й не продукувались правила, за якими саме авторство перебувало б під охороною права, проте вироблялись відповідні звичаї, згідно з якими вирішувались питання, пов'язані із оплатою праці творців цих об'єктів, а також із подальшим використанням таких об'єктів» [412]. Необхідність в унормуванні вказаних відносин спричинена тим фактом, що паралельно зі становленням свідомої людської діяльності у людини сформувалося усвідомлене бажання зберегти й закріпити відповідні переваги і блага, які їй (у ході трудової діяльності) вдалося отримати в результаті створення певного предмета або ж шляхом впливу на природу [109, с. 92]. Поступове накопичення таких звичаїв, а також і «проблем забезпечення справедливого ставлення до творців ОІВ (*відсутність правової охорони авторства вже є актом критичної несправедливості*, що втім оцінюється в якості такого кризь призму сучасного розуміння справедливості) сприяло виникненню передумов того, щоб у зрілий для цього історичний період розвитку правової думки сформувати дієвий посил до продукування обов'язкових правил взаємодії

учасників суспільних відносин з приводу створення та використання певних «творінь» людини» [412].

На сьогоднішній день можна констатувати, що «в Україні як у правовій, демократичній та соціальній державі, котра задовольняє євроінтеграційні прагнення Українського народу, діє цілісний (хоча й не достатньо ефективний) МПР створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах, що пройшов значний історичний шлях свого становлення» [414, с. 224] (більш детально це питання розкривається у підрозділі 1.3 дисертації), ставши таким чином складним соціально-правовим явищем, яке потребує детального дослідження [414, с. 224]. При цьому воно може бути плідним лише тоді, коли цьому досліджуваному процесу буде передувати з'ясування сутності створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах як особливого об'єкта правового регулювання, яке знаходиться на межі трудового та цивільного права України й потребує ретельного збалансування задля: 1) забезпечення належного рівня: а) соціальної безпеки працівників, котрі створюють відповідні об'єкти, реалізуючи свій «креативний» трудовий потенціал, або ж використовують ОІВ, виконуючи трудові обов'язки, окреслені в трудовому договорі (ця безпека повинна узгоджуватись із стандартами гідної праці [див., напр.: 6-8; 33; 313; 556]); б) правової культури (як складової корпоративного інноваційного менеджменту) у взаємодії працівників і роботодавців [див., напр.: 555]; 2) недопущення шкоди: а) публічним інтересам держави [414, с. 224], які слід осмислювати з урахуванням того, що держава, *по-перше*, відповідно до міжнародно-правових зобов'язань повинна формувати і охороняти режим інтелектуальної власності, що позначається на її міжнародному авторитеті як сучасної цивілізованої держави [414, с. 224], *по-друге*, «зацікавлена в належній правовій охороні інтелектуального капіталу нації – найважливішої передумови забезпечення подальшого сталого соціально-економічного і культурного розвитку країни» [232, с. 57]); б) «законним інтересам роботодавця, в трудових відносинах з яким створюється (використовується) ОІВ (в іншому ж випадку знижуватиметься

попит на створення та використання ОІВ у трудових відносинах й роботодавці будуть використовувати та вдосконалювати правові моделі відповідної взаємодії з творцем поза межами дії норм трудового права)» [414, с. 224].

З викладеного випливає, що недостатність нормативного упорядкування правового статусу працівників, які створюють та/або використовують ОІВ, загрожуватиме їх соціальній безпеці (обмежуватиме вплив соціальної, захисної, виробничої функції трудового права, що узгоджені з особливими галузевими принципами, які особливим чином збалансовують права та законні інтереси працівника і роботодавця), а також, на що вказують вчені [див., напр.: 104; 148; 530], «обмежуватиме трудові гарантії роботодавця, які сьогодні набувають дедалі більшого значення, враховуючи те, що працівники дедалі частіше вдаються до недобросовісних практик реалізації свого статусу на шкоду інтересам роботодавця» [412]. Водночас «відірваність» норм цивільного законодавства, що визначають правовий статус працівників і роботодавців (у контексті їх взаємодії щодо створення і використання вказаних об'єктів), від законодавства про працю створюватиме: 1) неприпустимий дисбаланс правопорядку в частині упорядкування вказаних правових відносин; 2) знижуватиме рівень соціальної безпеки працівників і роботодавців. Отже, зазначене демонструє потребу комплексного осмислення створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах як узгодженого об'єкта правового регулювання нормами трудового і цивільного права України.

У контексті викладеного зазначимо, що створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах є специфічним об'єктом правового регулювання, враховуючи, серед іншого, наступні обставини (їх перелік, певна річ, не вичерпується вказаними особливостями нормування різноманітних аспектів створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах):

1. *ОІВ, що створюються та використовуються у трудових правовідносинах, врегульовуються нормами ПІВ України.* На сьогоднішній день розвиток правового регулювання ПІВ та розширення і поглиблення

обсягу такого права, змісту інтелектуальної (зокрема творчої) праці та її закономірних результатів сприяли формуванню широких підходів до тлумачення переліку об'єктів, які можуть бути інтерпретовані в якості ОІВ, а отже, в якості тих чи інших матеріальних і нематеріальних предметів, на яких поширено режим створення та подальшого використання об'єктів дійсності, що захищаються авторським правом і правом промислової власності. Вказане є надзвичайно важливим в рамках питання, яке нами розглядається, адже: 1) відсутність чіткого розуміння про те, чи є той чи інший об'єкт, створений працівником у трудових відносинах, ОІВ, вважається потенційною передумовою порушення низки трудових прав працівників, пов'язаних із фактом створення (подальшого використання) ним відповідного об'єкта (вказане створює умови соціального ризику для працівника та є актом несправедливості); 2) нерозуміння того, чи використовується працівником у процесі його трудової діяльності ОІВ, створює умови незабезпечення гідної праці працівника саме тоді, коли в дійсності має місце ситуація, за якої працівник несанкціонованим чином використовує ОІВ, а отже, порушує законодавство. Водночас «роботодавець повинен забезпечити працівника гідними умовами праці, які є безпечними не лише з технічних, екологічних та інших подібних їм умов, але й також безпечними в контексті виконання вимог законодавства» [101, с. 185-186]. Цілком очевидно, що надання працівнику для виконання роботи того чи іншого ОІВ, який буде використовуватись працівником несанкціонованим чином, є соціально ризикованим способом виконання трудової діяльності, від якої роботодавець як гарант соціальної безпеки працівника повинен уберегти працівника,.

Загалом визначенню та осмисленню змісту й обсягу таких об'єктів присвячено низку наукових досліджень українських і зарубіжних юристів-цивілістів і економістів [див., напр.: 5, с. 12-17; 26; 210; 475; 537; 540, с. 28-29], критично аналізуючи які, можемо дійти висновку, що такі об'єкти характеризуються наступними рисами:

1) *OIB* властива матеріальна (паперова, цифрова та ін.) форма вияву, отже, вони не можуть бути суто ідеями. У зв'язку із цим: *по-перше*, створення об'єкта, що породжує у конкретної фізичної особи авторське право і завдяки цьому стає об'єктом авторського права, пов'язується із моментом, коли твір було створено в будь-якій «відчутній» (для сприйняття) іншими людьми формі; *по-друге*, особа, котра самостійно працювала над твором і першою об'єктивувала певним чином твір у формі, що дозволяє сприйняти його у «відчутній» іншими людьми формі, може вважатись творцем такого твору [541, с. 90-98];

2) *OIB* характеризуються належною мірою оригінальності. При цьому оригінальність – це оціночне поняття, яке суттєво відрізняється в континентальній та англо-американській правових системах. Зокрема алжирська вчена С. Сохі (*Sonia Sekhi*) констатує, що в країнах загального права оригінальність має на увазі певну міру компетентності (*de compétence*), судження (*de jugement*) і роботи (*de travail*), які властиві твору. Водночас у країнах, заснованих на римському праві (тобто й в Україні), вказаних трьох критеріїв констатації оригінальності твору недостатньо. Саме тому в континентальній правовій системі визначальним критерієм оригінальності твору є креативність автора (*la créativité de l'auteur*), виражена в ньому. Така логіка обумовлена тим, що в європейських країнах на п'єдестал ставиться саме автор, «від якого вимагають, щоб його робота була відображенням його самого, його істоти і його душі... Саме тому європейські критерії більш суворі, ніж ті, які практикуються в англосаксонських країнах» [538, с.69-70]. За таких обставин твір, який вважається «оригінальним» в англо-американській правовій системі й підлягає захисту в рамках режиму авторського права, може не вважатись «оригінальним» у континентальній правовій системі, а отже, знаходитись поза межами захисту, передбаченого відповідним правовим режимом. Вказане являє собою проблему, коли, наприклад, український працівник на території України виконує трудові обов'язки для американської компанії (коли американський громадянин виконує трудові обов'язки в

українській компанії), у якій він працевлаштований, створюючи чи використовуючи ОІВ, які не вважаються в Україні об'єктами інтелектуальної власності, проте є такими у США.

При цьому необхідно зазначити, що *невичерпний* перелік ОІВ (з огляду на вживання законодавцем слова «зокрема» в процесі перерахування таких об'єктів) окреслюється в ст. 420 Цивільного кодексу України [450], ст. 8 ЗУ 1993 р. № 3792[314], частинах 2 і 3 ст. 6 ЗУ 1993 р. № 3687[356], пунктах 11 і 12 ч. 1 ст. 1 ЗУ 1997 р. № 621 [357]. До таких об'єктів можуть належати, наприклад, наукові відкриття, комп'ютерні програми, комерційні таємниці тощо, що є продуктом інтелектуальної (творчої) праці, яку може виконувати, зокрема, працівник у рамках трудових правовідносин, набуваючи таким чином право інтелектуальної власності та пов'язані із цим суб'єктивні трудові права. Безсумнівно, всі ці об'єкти можуть створюватись (часто створюються) і використовуватись у трудових відносинах, що вже в межах першого виокремленого нами аргументу (на користь тези про створення і використання ОІВ у трудових відносинах) демонструє закономірність констатації трудово-правового характеру взаємодії працівника-творця з роботодавцем (колективу творців між собою) щодо створення і використання вказаних об'єктів. Більше того, трудово-правового характеру набуває будь-яка взаємодія між творцем і замовником твору, коли вона навіть не ґрунтується на трудовому договорі, адже в такому разі творець за своїм статусом є нетиповим працівником, праця якого охоплена нормами трудового законодавства (ця логіка нами використовувалась й у процесі аналізу історії правового регулювання досліджуваного явища, а саме в підрозділі 1.3 дисертації).

2. Створення працівником у трудових правовідносинах ОІВ відбувається за рахунок об'єктивації «креативного» трудового потенціалу особи, що реалізовується в процесі її творчої трудової діяльності відповідно до умов трудового договору (службового завдання), а також положень законодавства про працю, норм законодавства про інтелектуальну власність. Спершу зазначимо, що створення та/або використання ОІВ – це, що

впливає з наукових напрацювань вчених [див., напр.: 47; 53; 71], закономірні процеси і результати виконання працівником трудової функції, які він спроможний виконувати в силу свого трудового потенціалу (створення таких об'єктів обумовлено реалізацією відповідного потенціалу «креативного» характеру). При цьому під «*креативним*» *трудовим потенціалом* ми пропонуємо розуміти узагальнену єдність ресурсних творчих здібностей працівника (психофізіологічних, зокрема розумових, комунікаційних тощо) у сфері праці (безперервно збільшується або ж зменшується в процесі всього життя працівника й реалізовується в його трудовій діяльності) з можливостями такого працівника та умовами, які створюються відповідними суб'єктами (державою – на центральному рівні, органами місцевого самоврядування – на муніципальному рівні, а також роботодавцем – на локальному рівні) для повноцінної реалізації цих креативних здібностей, визначаючи, таким чином, реальну якість і плідність творчої праці працівника. Слід мати на увазі, що «креативний» трудовий потенціал працівника переважно об'єктивується через *розумову (інтелектуальну) діяльність*, результатом якої є створення певного об'єкта, що може бути визнаний ОІВ.

Зокрема в ст. 5 Договору ВОІВ «Про авторське право» 1996 р. звертається увага на те, що компіляції даних (бази даних) «є результатом інтелектуальної творчості» [127], а отже, трудової діяльності, що об'єктивує «креативний» трудовий потенціал особи, який уможливив створення нею такого ОІВ. Слід мати на увазі, що розумова (інтелектуальна) праця за своєю сутністю «є досить складним явищем» [69, с. 4], котре, як справедливо відзначає провідна українська юрист-трудовак Т.М. Вахонєва, може також виявлятися й у фізичній праці (тому розумову працю не слід протиставляти фізичній). При цьому під поняттям «інтелектуальна праця» вітчизняна вчена розуміє «різновид розумової діяльності, яка полягає у застосуванні творчих та інтелектуальних здібностей працівника, використанні його інтелектуально-творчого потенціалу при виконанні покладених на нього обов'язків у виробництві чи іншій сфері діяльності із застосуванням притаманних особі

інтелектуальних умінь, використанням інтелектуальних ресурсів, на основі креативності з метою отримання нового інтелектуального продукту, послуги, інноваційних ідей, удосконалення чинних товарів чи послуг, технологій, комунікацій, соціальних, культурних та політичних зв'язків у суспільстві, які неодмінно стають об'єктами інтелектуальної власності, а отже, й об'єктами охорони ПІВ» [71, с. 48]. Водночас слід мати на увазі наступне: 1) інтелектуальна праця як вид розумової діяльності не завжди є творчою діяльністю. Це пояснюється тим очевидним фактом, що відповідна діяльність не завжди спрямована на створення певного об'єкта. Крім того, не завжди її продуктом є ОІВ; 2) творча діяльність завжди є інтелектуальною працею навіть тоді, коли констатується, що творець характеризується певним порушенням мислення (у зв'язку із цим слід констатувати, що особливого соціально-правового захисту потребують відповідні групи осіб з інвалідністю, що створюють у трудових відносинах чи в інших відносинах з приводу праці ОІВ). Наприклад, вчені-медики С.Г. Шамай-Цоорі (*S.G. Shamay-Tsoory*), Н. Адлер (*N. Adler*), Дж. Аарон-Перець (*J. Aharon-Peretz*), Д. Пеппі (*D. Perry*) та Н. Мейзелесс (*N. Mayselless*) зазначають, що «пошкодження правої півкулі пов'язане з порушенням творчості, тоді як пошкодження лівої півкулі може бути пов'язане з деяким підвищенням творчості» [534, с. 184]. Більше того, як зауважують Е.С. Нусбаум (*E.C. Nusbaum*) та П.Дж. Сільвія (*P.J. Silvia*), творчі ідеї виникають тоді, коли асоціативне поширення (*associative spread*) досягає віддалених концепцій, які віддалено пов'язані з початковою концепцією. Це, на думку вчених, пояснює скоріше структурне, ніж виконавче дивергентне мислення (*divergent thinking*): «Вважається, що творчі люди мають безліч слабо пов'язаних концепцій, тому їх асоціативні процеси з більшою ймовірністю породжують віддалені концепції» [528, с. 37].

Отже, реалізація «креативного» трудового потенціалу через інтелектуальну працю з метою створення ОІВ в трудових відносинах – це, *по-перше*, виконання особливих трудових обов'язків, що виявляються в творчій діяльності, яку спроможний виконати працівник, котрий володіє відповідним

потенціалом, по-друге, діяльність, яка врегульована трудовим законодавством з урахуванням особливостей законодавства про інтелектуальну власність (беручи до уваги специфіку об'єкта такої трудової діяльності).

3. Використання працівником у трудових правовідносинах ОІВ обумовлено виконанням встановлених трудовим договором (службовим завданням) обов'язків, виконання яких передбачає: інтелектуальну (творчу) працю, що може мати ознаки реалізації «креативного» трудового потенціалу, однак у будь-якому разі врегульовується трудовим законодавством; дотримання вимог добросовісного використання ОІВ, що узгоджено із вимогами ПІВ та іншими нормами законодавства. На відміну від створення ОІВ, використання працівником таких об'єктів може не передбачати потреби наявності у нього «креативності», адже для використання твору не обов'язково бути творцем (наприклад, для використання ПЗ роботи кредитно-фінансової установи не потрібно бути розробником такого забезпечення). Проте використання ОІВ, як правило, вимагає від працівника наявності певного рівня інтелектуальних характеристик, які вказують на його спроможність належним чином виконувати свої трудові обов'язки шляхом використання відповідного об'єкта (не будучи творцем ПЗ роботи кредитно-фінансової установи, працівник повинен розуміти функціонал відповідного продукту, а також мати навички належного користування ним, розуміючи зв'язок між діями, пов'язаними із використанням продукту, а також бажаними наслідками). Таким чином, використання в трудових правовідносинах ОІВ – це елемент процесу виконання трудових обов'язків, що переважно має інтелектуальну (іноді й творчу) складову, а отже, є органічним об'єктом правового регулювання трудового права у відповідній частині.

4. Створення і використання у трудових правовідносинах ОІВ є юридичними фактами, що обумовлюють виникнення комплексу прав у сфері інтелектуальної власності, які мають трудове значення й визначаються нормами авторського права і права промислової власності.

Стосовно того, що саме слід розуміти під поняттям «ПІВ», то з цього приводу зазначимо, що зі змісту ст. 418, ч. 4 ст. 423, ч. 2 ст. 424 ЦК України [450] випливає, що таким правом (в суб'єктивному сенсі) є непорушне й від'ємне лише у законом визначених випадках комплексне право особи (охоплює множину особистих немайнових і майнових прав інтелектуальної власності) на певний результат інтелектуальної (творчої) діяльності, а також на інший об'єкт ПІВ, який визнається в якості такого відповідно до чинних законів України [450]. Беручи до уваги викладене, зазначимо, що ПІВ у межах питання, що нами розглядається, доцільно осмислювати в рамках двох площин його виникнення та реалізації, що коригуються очевидним трудовим характером (особливо тоді, коли об'єктивуються у трудових відносинах). Вказане обумовлено тим фактом, що об'єктивне ПІВ поділяється два основних види («гілки»), а саме на авторське право та на право промислової власності, зміст яких потребує деталізації в цьому дослідженні:

1) *авторське право та ПІВ пов'язані з авторським правом*. Це право регулюється нормами ЦК України [450], ЗУ 1993р. №3792 [314] та іншими нормативно-правовими актами, які поширюються на спеціальні ОІВ, що є об'єктами авторського права в сенсі ч. 1 ст. 8 ЗУ 1993р. №3792 (комп'ютерні програми, літературні письмові, музичні чи фотографічні твори, тексти перекладів для дублювання та ін.). На підставі аналізу норм чинного законодавства можемо дійти думки, що авторські права та пов'язані з ними права інтелектуальної власності:

а) впливають з людської природи, що характеризується: *по-перше*, спроможністю людини бути творцем (вони є закономірним результатом людської праці переважно творчого характеру, в результаті якої особа-творець створює певний об'єкт, що тлумачиться в якості творіння – авторського творіння); *по-друге*, здатністю людини виражати в своєму творчому прояві (в об'єктивації творчої здатності) власний особистісний характер, який таким чином знаходить окрему від сутності творця (але пов'язану в рамках відповідного правового режиму, обумовленого відносною свободою

творчості) відчутну сутність (написана наукова праця, п'єса, створена скульптура тощо) або ж нематеріальну сутність (музичний, акторський та інший виступ артиста). Отже, унормування та захист цих прав, *по-перше*, формує основу для превенції та охорони природних особистих прав людини, які є найважливішим орієнтиром для розвитку держави як сучасної правової та соціальної держави (при цьому держава, котра не формує умови для соціальної безпеки, не є соціальною державою в сенсі концепції держави загального добробуту [518, с. 62-63]), *по-друге*, привносить юридичну визначеність у взаєминах у суспільстві стосовно творця об'єкта авторського права (співавторів між собою), його творіння, а також визначає правила та стандарти належного використання творіння автора (співавтора). Іншими словами, без належного правового регулювання авторського права унеможливується добросовісна (справедлива) реалізація прав, пов'язаних з цим правом (беручи до уваги, що реалізація суб'єктивних прав об'єктивується в множині форм, серед яких «дотримання, виконання, використання права, а також правозастосування» [103, с. 75]). У зв'язку з цим: *по-перше*, творці будуть перебувати в соціально небезпечному стані, обумовленому неналежним використанням їх творінь; *по-друге*, виконання трудових обов'язків (перш за все працівниками артистичних професій – акторами, музикантами, співаками) буде ускладнено недостатнім розумінням меж можливостей реалізації трудових функцій – їх законності і справедливості щодо творця використовуваного в роботі твору. Таким чином, недостатність регулювання авторського права і суміжних прав формує умови несправедливості, а також ускладнює роботу найманих і самостійно зайнятих працівників, ставлячи їх перед множиною ризиків виконання роботи в умовах юридичної невизначеності, яка потенційно може кваліфікуватись в якості підстави для притягнення їх до юридичної відповідальності;

б) охоплені системою приватних суб'єктивних прав, які також є абсолютними правами (оскільки, як ми вже визначили, виходять з людської природи), діючи при цьому за принципом «щодо всіх» (*erga omnes*) та

поділяючись на: *по-перше*, немайнові права, предметом яких є особистість людини (творця) й всі її аспекти, організм (окремі елементи організму) людини (за її життя або ж після її фізичної смерті), а також самостійне вираження людиною особистісного характеру (ці права поширюються на всі авторські твори творця і їх виникнення констатується разом зі створенням твору та його фактичним виразом, яке будь-яка особа (в окремих випадках – фахівець) спроможна сприймати своїми органами почуттів [524]); *по-друге*, майнові права, основним предметом яких є вираз людської особистості, об'єктивованій в її творінні, а також інші матеріальні або ж нематеріальні (наприклад, торгова марка, ліцензія, ноу-хау) речі [256, с. 17-27; 268, с. 170-171; 481, с. 12-31; 485, с. 31-32];

2) *право промислової власності*. Це право з 1883 року передбачається в п. 3 ст. 1 Паризької конвенції про охорону промислової власності [487], а в Україні наразі додатково регулюється нормами низки законодавчих і підзаконних актів, зокрема положеннями законів України 1993 р. № 3687 [356], № 3688 [358] і № 3116 [359], 1997 р. № 621 [357], 2002 р. № 40 [343], 2006 р. № 143 [321] та ін. Отже погодимось із тим, що правом промислової власності слід вважати «сукупність правових норм, які мають на меті охорону науково-технічних досягнень, що стосуються промисловості та інших різновидів господарювання» [256, с. 17] і складаються «з права на результати інтелектуальної діяльності та права на комерційні позначення» [139, с. 22]. У контексті питання, що нами розглядається, зазначимо, що правом промислової власності охоплені права на винаходи в усіх галузях творчої діяльності людини, зокрема на промислові та корисні моделі, на компонування напівпровідникових компонентів, на сорти рослин, а також права на позначення (товарні знаки, маркування місця походження товарів). Крім того, як зазначає чеський юрист Д. Карабець (*David Karabec*), право промислової власності також включає права, аналогічні промисловим правам, такі як право на пропозицію щодо вдосконалення, право на ноу-хау, право на ім'я, право на логотип [522]. Тобто можемо дійти висновку, що в рамках площини права

промислової власності виникають відповідні права, які за своєю концептуальною характеристикою мають трудовправову природу, аналогічно правам, які об'єктивуються в площині авторського права. Відмінність виявляється лише в режимі (його специфіка обумовлена особливістю відповідних ОІВ), в якому ці права виникають та реалізуються.

5. *Об'єкти, що створюються в трудових правовідносинах, законодавством визначаються в якості службових творів.* Хоча в трудових правовідносинах можуть використовуватись ОІВ, які можуть не бути службовими творами, об'єкти вказаної власності, що створюються у трудових відносинах – це службові твори [див., напр.: 211]. Зазначена теза підтверджується змістом абз. 51 ст. 1 ЗУ 1993 р. № 3792 [314], у якому законодавцем вказано на те, що саме слід розуміти під «службовим твором». Такий ОІВ, як вважають Н.В. Нестор і О.І. Жеребко, визначається наступними чотирма ключовими характеристиками: 1) відповідальністю необхідному часовому фактору – зазначений об'єкт створювався працівником при виконанні ним посадових обов'язків, що впливають з умов трудового договору; 2) такий ОІВ є результатом інтелектуальних і творчих трудових зусиль, докладених працівником у процесі безпосереднього виконання ним власних трудових обов'язків; 3) початок створення цього об'єкта, а також процес його виготовлення нормативним чином обумовлені наказом роботодавця, що містить окреме його доручення; 4) цей об'єкт створюється працівником з використанням накопиченого досвіду, виробничих знань, а також секретів виробництва, а також різного роду ресурсів (матеріальних і фінансових), що надаються роботодавцем працівнику (для створення ОІВ) [269, с. 104-105]. Таким чином, службовий твір – це ОІВ, врегульований ПІВ, що створюється працівником (групою працівників) у рамках відносин, упорядкованих трудовим правом, з урахуванням цивільно-правових особливостей взаємодії цих суб'єктів (творця об'єкта з роботодавцем, творців такого об'єкта між собою і роботодавцем).

6. Створення та використання службових творів обумовлюють виникнення обсягу суб'єктивних прав, які є трудовими правами. Крім того, що створення та використання вказаних об'єктів обумовлює виникнення цивільно-правових прав, працівник і роботодавець у вказаних процесах користуються загальними та спеціальними (в окремих випадках – особливими) трудовими правами, тобто можливостями у сфері праці та зайнятості, пов'язаними зі створенням та/або використанням ОІВ (більш детально це питання окреслюється в рамках дослідження правового статусу суб'єктів відносин з приводу створення і використання вказаних об'єктів). Наведене обумовлене тим фактом, що творець і роботодавець у будь-якому разі характеризуються трудовою правосуб'єктністю й тому їм властиві відповідні права (ця підстава є достатньою для того, щоб стверджувати про неприпустимість зведення вказаних правовідносин до цивільно-правових, адже, як ми вже зазначали, це призводитиме до закономірного зниження рівня соціальної безпеки вказаних суб'єктів).

Отже, як випливає з викладеного, створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах – це особливий і надзвичайно складний об'єкт правового регулювання, адже:

1) *«працівник, який створює ОІВ, набуває правового статусу «творця», який має подвійну (міжгалузеву) природу (подібним чином це має місце й стосовно професійних публічних службовців, які одночасно володіють трудовим і адміністративно-правовим статусами)» [415].* Водночас цивільно-правова інтерпретація правового становища працівника не повинна підміняти чи спотворювати це становище (визначене в трудовому законодавстві). Це ускладнено тим фактом, що в чинному законодавстві про працю взагалі не врегульований інститут реалізації «креативного» трудового потенціалу, результатом якого є створення ОІВ;

2) *«працівник, який використовує ОІВ, хоча й набуває особливого цивільно-правового статусу в зв'язку із такою трудовою діяльністю, проте тлумачиться працездатною особою, котра має правовий статус працівника*

і виконує трудові обов'язки в рамках режиму дії охорони ПІВ» [415]. Тобто подвійність правового становища працівника в цьому випадку є менш критичною в силу звичності виконання трудових обов'язків у рамках впливу правил і стандартів тих чи інших правових режимів (наприклад, поліцейський виконує трудові обов'язки у сфері дії режиму правоохорони, а адвокат – у сфері режиму правозахисту);

3) *«трудові відносини, в яких створюються та/або використовуються ОІВ, є сферою, що регулюється трудовим законодавством, з урахуванням норм законодавства про ПІВ» [415]. На цю обставину також звертають увагу Н.В. Філик і Г.М. Грабовська [443, с. 120]. У зв'язку із цим існує складність у розмежуванні впливу норм трудового права і ПІВ на суб'єктів відповідних відносин, а також на самі ці правові відносини. Щоб розв'язати зазначену проблему, на думку окремих вчених [див., напр.: 207, с. 276; 269, с. 104], достатньо назвати трудові відносини, у яких створюється та/або використовується ОІВ, «авторсько-трудовими відносинами» (подібно до «службово-трудових відносин», якими юристи-трудовики [див., напр.: 169; 228; 469] позначають трудові відносини за участю професійного службовця). Проте з таким підходом до вирішення відповідної проблеми неможливо погодитись, оскільки згідно з думкою інших науковців, яку ми повністю поділяємо, слід «розділяти авторські та трудові відносини, що виникають при створенні об'єктів авторського права» [427, с. 274], адже: а) «авторські та трудові відносини мають різну правову природу» [427, с. 275] (їх поєднання можливе в контексті осмислення міжгалузевих правових режимів створення та використання ОІВ), а їх штучне поєднання знижує якість правового регулювання як трудових, так і цивільно-правових аспектів зазначеної трудової діяльності, а також взаємодії учасників процесу створення та використання ОІВ; б) юридична конструкція «авторсько-трудові відносини» не охоплює іншої частини ПІВ – права промислової власності (при цьому вчені не дають відповіді на те, чи існують в такому разі «промислово-трудові відносини»); в) виокремлення в окремий вид «авторсько-трудових відносин»*

є методологічно невиправданим, аналогічно окресленню як окремого виду трудових відносин, наприклад, правоохоронно-трудова відносин (трудова відносин з працівниками органів публічної служби у сфері правоохорони) чи судово-трудова відносин (трудова відносин з працівниками, які виконують функцію судової влади в Україні).

Отже, з викладеного випливає потреба в більш детальному дослідженні:

- 1) правового статусу працівників і роботодавців у контексті відносин створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах;
- 2) характеристики трудових відносин, в яких створюються відповідні об'єкти власності. При цьому зазначені проблемні питання нами будуть розглянуті в рамках науково-практичного осмислення сутності та особливостей дії МПР створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах (тобто в другому розділі дисертації).

Водночас необхідно мати на увазі, що подальше дослідження особливостей правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових відносинах (зокрема МПР цих процесів виконання трудової діяльності) можливе шляхом визначення основних аспектів розмежування дії трудового права і ПІВ у контексті досліджуваного питання (частково на цю обставину також звертала увагу також Т.М. Вахонєва [див., напр.: 46]). При цьому, розмежовуючи упорядковуючий вплив норм вказаних галузей права на процеси створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах, слід враховувати:

- 1) *мету трудового права, а також мету ПІВ*. Під метою сучасного трудового права, як вважає український юрист-трудовак В.В. Гладкий, варто розуміти «створення усіх необхідних загальносоціальних і правових умов», спрямованих на, *по-перше*, «забезпечення належного рівня соціальної безпеки найманих працівників за рахунок: а) впровадження комплексу стандартів: свободи праці; гідної праці, враховуючи також працю в умовах антикорупційної безпеки; гармонійної стабільності трудових правовідносин тощо; б) пошуку резервів для підвищення рівня (відповідно до розвитку

гуманістичного правового світогляду, рівня цивілізованості суспільства) та якісної глибини соціальної безпеки працівників загалом та окремих категорій працівників (осіб з інвалідністю, молоді, жінок) і спеціальних груп працівників (наприклад, професійних публічних службовців, працівників-мігрантів) зокрема» [100, с. 102]; *по-друге*, «забезпечення належного рівня організаційно-економічної безпеки роботодавця без шкоди для мінімального рівня соціальної безпеки працівника» [100, с. 102]. Що ж стосується мети ППВ, то вона, як зазначає український цивіліст А.О. Уваров, «полягає в захисті результатів інтелектуальної праці незалежно від їх форми» [436, с. 240]. На нашу думку, мета сучасного ППВ є ширшою, адже, беручи до уваги мету авторського права [див., напр.: 5, с. 12], а також поняття ППВ [див., напр.: 57], вона може зводитись до упорядкування відносин, які виникають, тривають і припиняються у зв'язку із створенням ОІВ та його подальшим добросовісним використанням. Таким чином, у контексті мети вказаних галузей права доходимо наступної думки: «Норми трудового права спрямовуються на створення умов соціально безпечного становища працівників і роботодавців у контексті реалізації працівником «креативного» трудового потенціалу в трудових відносинах; норми ППВ спрямовані на створення умов, за яких мінімізується конфлікт законних інтересів між творцем, роботодавцем і суспільством без шкоди для цивільно-правового становища вказаних суб'єктів права» [415];

2) *об'єкт трудового права та ППВ*. Провідні українські науковці М.І. Іншин і В.І. Щербина зазначають, що об'єктом трудового права слід вважати «трудова діяльність», котра наразі трансформується в категорію «професійна діяльність» [150, с. 386]. При цьому об'єктом трудового права можна назвати саме «працю» як таку, розширюючи таким чином дію режиму трудового права (хоча, на думку І.А. Римаря, трансформація трудової діяльності в професійну створює стратегічні умови для охоплення відповідною галуззю права «всіх видів соціально-корисної активності» [381, с. 35]). Що ж стосується об'єкта ППВ, то в рамках цієї галузі права він включає

усі об'єкти, що регулюються авторським правом і правом промислової власності [див., напр.: 5, с. 13; 77; 310, с. 68-69]. Отже, *«якщо об'єктом трудового права в контексті питання, що нами розглядається, є трудова (професійна) діяльність зі створення та/або використання певного ОІВ, то об'єктом ПІВ є сам ОІВ»* [415]. Фактично на цю ж обставину звертають увагу юристи-цивілісти, котрі наголошують на тому, що у випадках, коли мова заходить про об'єкт авторського права, слід враховувати важливість не лише самої роботи автора (концепції, яка закладена у відповідну роботу та яку вона транслює). У цьому сенсі важлива оцінка комплексу рис твору, а саме комбінація ідей та образів, які отримали об'єктивно відчутну форму у вигляді кінцевого твору. Таким чином, у разі, коли результат роботи не призводить до створення унікального, зовні вираженого об'єкта, то в такому випадку й на систему захисту, що передбачається національним авторським правом, також не можна розраховувати [5, с. 13]. Іншими словами, *«в контексті об'єкта нормами трудового права регулюється виконання трудових обов'язків працівника»* [415], з урахуванням *особливостей режиму ПІВ* [див., напр.: 551, с. 73], *«в якому виконуються такі трудові обов'язки, а нормами ПІВ – результат цієї трудової діяльності, який визнається в якості об'єкта інтелектуальної власності, створення чи використання якого також є обставиною виникнення прав і обов'язків, передбачених законодавством про працю»* [415];

3) *предмет трудового права та ПІВ*. Ця концептуальна характеристика трудового права, як стверджують провідні юристи-трудовики М.І. Іншин, С.В. Вишновецька, В.Л. Костюк і В.І. Щербина, є *«колом суспільних відносин, які потребують правового впливу норм трудового права»* [435, с. 13]. У цьому сенсі мова йде про трудові відносини – *«суспільні відносини, які виникають між особою, яка реалізовує право на працю, та роботодавцем шляхом укладення трудового договору»* [435, с. 14]. Крім того, під предметом сучасного трудового права вчені розуміють не лише трудові, але й тісно пов'язані із ними правові відносини [див., напр.: 185, с. 193; 289, с. 37-38]. На

підставі цього українська вчена Л.В. Вакарюк зауважує, що предметом правового режиму трудового права постають «суспільні відносини, що регулюються законодавством про працю» [32, с. 33]. Що ж стосується предмета ППВ, то, на думку української юриста-цивіліста І.А. Венедіктової, ним є як суб'єктивні права, так і охоронювані законом інтереси [312, с. 11]. Водночас уже в докторській дисертації вченої вказується, що «предметом ППВ є майнові та особисті немайнові відносини, які виникають між суб'єктами права та носіями охоронюваних законом інтересів щодо визнання певних нетілесних благ об'єктами авторського, суміжного, патентного та інших прав і їх використання» [82, с. 10]. Провідна українська вчена О.О. Штефан вважає, що такий предмет слід визначити як суспільні відносини, яким властивий приватноправовий і публічно-правовий характер та які виникають на підставі реалізації особою власних творчих інтелектуальних здібностей у контексті створення певного об'єкта, набуття правової охорони, а також використання вказаного об'єкта як результату власної креативної трудової діяльності, захисту зазначеного об'єкта [467, с. 113]. Тобто *в контексті предмета «трудове право спрямоване на регулювання трудових відносин, в яких створюється та використовується ОІВ, для захисту трудових прав і законних інтересів працівника і роботодавця у сфері праці та зайнятості, а ППВ – на регулювання відповідних трудових відносин задля захисту прав і законних інтересів працівника-творця і роботодавця в сфері інтелектуальної власності»* [415];

4) *суб'єкти трудового права та ППВ*. У контексті досліджуваного нами питання необхідно констатувати тотожність суб'єктного складу у відносинах, у яких створюється та використовується ОІВ [див., напр.: 35; 42], що є логічним, беручи до уваги викладене вище. Більше того, слід зазначити, що навіть термін «роботодавець», який ще порівняно недавно почав використовуватись у трудовому праві, вперше в Україні законодавцем був застосований саме в законодавчих актах, охоплених ППВ [див., напр.: 395, с. 36], зокрема в законах України 1993 р. № 3687 [356] та 1997 р. № 621 [357].

Водночас слід мати на увазі, що окремі ОІВ можуть створюватись та/або використовуватись в умовах дії спеціальних режимів, з огляду на що можемо дійти думки, що у трудових відносинах не з усіма роботодавцями працівник може створювати та використовувати відповідні об'єкти власності. Для цього роботодавець із загальною та спеціальною правосуб'єктністю повинен характеризуватись комплексом прав і обов'язків, які передбачаються нормами законодавства про працю [415].

Стосовно ж працівника, зазначимо, що в аспекті *створення* ОІВ працівником постає «*творець*» (автор, винахідник та ін.), а «в контексті *використання* таких об'єктів – *будь-який працівник*, котрий має відповідний досвід, навички що дозволяють використовувати такий ОІВ у процесі виконання трудових обов'язків» [415]. У рамках питання, котре розглядається, особливої уваги заслуговує працівник-творець.

Працівник, який створює ті чи інші ОІВ, перебуває у галузевих правових відносинах, що виникають на підставі укладення трудового договору, за яким (беручи до уваги п. 13 ч. 4 ст. 49-6 КЗпП України [182]) він обтягується обов'язком виконувати роботу зі створення відповідних ОІВ або ж у процесі виконання роботи, безпосередньо не пов'язаної зі створенням таких об'єктів, у якій можуть виконуватись завдання, в яких реалізовується «креативний» трудовий потенціал працівника [див., напр.: 551, с. 74]. Водночас «ні кодифікований закон про працю, ні інші законодавчі акти трудового права не уточнюють дані аспекти виникнення, перебігу та припинення відповідної трудової діяльності в умовах найму, що вказує на той факт, що законодавець загалом не виділяє положення таких працівників на тлі інших працівників (винятком з цього можемо назвати лише п. 6 ч. 2 ст. 42 КЗпП України). Проте в КЗпП України законодавцем передбачаються певні правила і стандарти, які стосуються питання створення і використання ОІВ, а саме в контексті забезпечення належного рівня соціальної безпеки працівників (існують спеціальні методика оплати праці творців, закріплені у ст. 91, та спеціальні гарантії для творців, що встановлені у ст. 126 Кодексу)» [415].

Крім того, необхідно звернути увагу на те, що «створення та використання ОІВ у трудових відносинах може відбуватись шляхом трудової діяльності групи працівників – *колективу творців*. Але вказане питання взагалі не врегульовується чинним законодавством про працю, а в КЗпП України відсутня правова презумпція стосовно того, що ОІВ, створені колективом працівників, вважаються службовими творами» [415].

Отже, у контексті питання, що нами розглядається, можемо дійти висновку, що «на сьогоднішній день розмежування дії трудового права і ПІВ в аспекті створення і використання працівниками ОІВ ускладнене тим фактом, що наразі не на належному рівні знаходиться (у статичному та динамічному вияві) МПР створення і використання ОІВ у трудових відносинах». Водночас варто наголосити на тому, що: 1) «неналежний стан правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових відносинах нормами трудового права не є достатньою підставою для того, щоб стверджувати, що законодавство України про працю не поширене на такі аспекти вияву трудових відносин чи це поширення є (має бути) фрагментарним» [415]; 2) «окреслення меж розмежування дії трудового права і ПІВ у контексті створення і використання ОІВ у трудових відносинах повинно стати координатами нормотворення у сфері праці та зайнятості, враховуючи які нормотворцем буде удосконалено структуру та дію відповідного МПР, а отже, будуть забезпечені умови для сталого розвитку суспільства та умови для охорони належного рівня соціальної безпеки працівників-творців і працівників, які використовують ОІВ» [415].

Беручи до уваги мету, об'єкт, предмет трудового права і ПІВ, а також суб'єктний склад цих галузей права, доходимо висновку про можливість чіткого розмежування впливу норм цих галузей права на трудові правовідносини, в яких створюються та використовуються ОІВ, а також на суб'єктів цих правових відносин (на їх правовий статус і можливості об'єктивації такого статусу у відповідних обставинах дійсності). Таким чином, нормами трудового права України повинні врегульовуватись:

1) *«особливості виникнення трудових відносин, у яких створюються та/або використовуються ОІВ, або ж трансформації триваючих трудових відносин, у яких не передбачалось виконання працівником таких трудових обов'язків, у трудові відносини, в яких працівник повинен виконувати такі нові трудові обов'язки, пов'язані зі створенням та/або використанням ОІВ (внесення змін до трудового договору, укладання додаткової угоди між працівником і роботодавцем, що є частиною раніше укладеного трудового договору)»* [415]. Тобто нами припускається, що в законодавстві про ПІВ можуть унормуватись окремі аспекти виникнення (трансформації) таких трудових відносин, які при цьому не дублюватимуть норми законодавства про працю, а також не спотворюватимуть соціально-правову природу таких правових відносин (не будуть зводити їх до цивілістичних правовідносин);

2) *«правовий статус, а особливо права, обов'язки і законні інтереси працівників і роботодавців, які є безпосередньо трудовими чи мають безпосередній трудово-правовий характер і повинні визначатись крізь призму мети, завдань і функцій трудового права»* [415];

3) *«трудоправові гарантії працівника і роботодавця в контексті юридичних фактів, обумовлених створенням і використанням ОІВ»* [415]. Як уже нами зазначалось, створення і використання ОІВ є факторами, пов'язаними із соціальною та іншими видами безпеки учасників трудових правовідносин, а також із публічною безпекою загалом. Попри це, питання соціальної безпеки працівника-творця, працівника, який використовує ОІВ, колективу працівників, що створюють та/або використовують вказані об'єкти, а також роботодавця – це питання, які повинні врегульовуватись виключно нормами трудового права, крізь призму яких слід унормувати різноманітні аспекти цивільно-правового статусу творця і роботодавця в рамках ПІВ. При цьому, вказуючи на трудоправові гарантії працівника і роботодавця в контексті юридичних фактів, обумовлених створенням і використанням ОІВ (крім загальних гарантій [див., напр.: 13; 170]), ми маємо на увазі широкий обсяг гарантій: «існування правового механізму забезпечення реалізації

трудових прав і обов'язків учасників трудових відносин; правила і стандарти гідної праці (в контексті оплати праці, умов виконання трудових обов'язків та ін.); гарантії свободи праці; гарантії гармонійної стабільності трудових відносин; гарантії інституційного та позаінституційного захисту трудових прав, пов'язаних зі створенням та/або використанням ОІВ тощо» [415];

4) *«особливості перебігу трудових відносин, у яких створюються та/або використовуються ОІВ, і їх припинення. Вказане обумовлене тим фактом, що такі відносини є предметом трудового права. Крім того, в умовах сьогодення предметом трудового права слід вважати й інші пов'язані із трудовими відносинами правові відносини, зокрема відносини між працівниками і роботодавцем щодо створення та/або використання ОІВ; працівниками, які створюють та/або використовують вказані об'єкти; колективом-творців і роботодавців та ін.»* [415].

Додатково, необхідно наголосити також і на тому, що «вплив на учасників трудових відносин, у яких створюються та/або використовуються ОІВ, не повинен бути «відірваним» від ідеї синергії двох правових режимів – трудового права та ПІВ. У зв'язку із цим створення та реалізація відповідних норм трудового законодавства мають враховувати особливості режиму ПІВ, а продукування та реалізація відповідних цивілістичних норм не повинна ігнорувати норм законодавства про працю» [415].

1.2 Поняття і структура механізму правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах

Будь-яка система, пов'язана із процесами та суспільними відносинами, спрямованими на нормативно-правове упорядкування статусу (зокрема становища) та поведінки учасників відносин, а також процесів у цих відносинах, не спроможна повноцінно діяти без МПР [296, с. 741]. Не є винятком і процеси створення і використання ОІВ у трудових

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, що виявилось у формулюванні нової концепції МПР створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах з урахуванням триваючої реформи законодавства України про працю. У підсумку сформульовано ряд нових й удосконалених наукових положень, пропозицій та рекомендацій, що можуть бути покладені в основу сучасної доктрини трудового права України. За результатами дисертаційного дослідження сформульовано відповідні висновки.

1. Створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах як особливий об'єкт правового регулювання характеризується тим, що: 1) ОІВ, який створюється і використовується у цих відносинах, врегульовується нормами ППВ; 2) створення в трудових відносинах ОІВ відбувається за рахунок об'єктивації «креативного» трудового потенціалу особи, який реалізовується в творчій трудовій діяльності на підставі договору, норм законодавства про працю та про інтелектуальну власність; 3) використання в трудових правовідносинах працівником ОІВ обумовлено виконанням ним передбачених трудовим договором обов'язків (службових завдань); 4) створення і використання у трудових відносинах ОІВ є юридичними фактами, які мають трудове значення (зокрема обумовлюють трудові права та обов'язки); 5) ОІВ, що створюються в трудових правовідносинах (на підставі договору, службового завдання), є службовими творами (винаходами). Зміст мети, об'єкта, предмета та суб'єктного складу трудового права і ППВ засвідчує, що лише нормами трудового законодавства в контексті створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах повинні врегульовуватись: 1) особливості виникнення цих трудових правовідносин (зокрема шляхом трансформації трудових відносин, у яких не передбачалось виконання працівником таких трудових обов'язків), а також їх перебіг і припинення; 2) правовий статус, а особливо права, обов'язки і законні інтереси працівників і роботодавців, які є безпосередньо трудовими чи мають

безпосередній трудовправовий характер і повинні визначатись крізь призму мети, завдань і функцій трудового права; 3) трудовправові гарантії працівника і роботодавця в контексті юридичних фактів, пов'язаних зі створенням та/або використанням ОІВ.

2. МПР створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах – це складне соціально-правове явище, котре об'єктивується в: 1) статичному контексті як єдина система взаємопов'язаних правових інструментів, методів і форм їх застосування, за допомогою яких суб'єкти нормотворчої діяльності на центральному (муніципальному) та/або локальному рівнях спроможні встановлювати правила і стандарти, що приводять статус учасників трудових відносин і умови, в яких створюються та/або використовуються ОІВ, до соціально-безпечної поведінки в рамках сфери праці та зайнятості; 2) динамічному контексті як процес, у межах якого моделюються, створюються (змінюються, припиняють дію) норми, якими упорядковується правовий статус та умови, в яких створюються та/або використовуються ОІВ.

Основними складовими елементами цього МПР є: 1) нормативно-правова складова дії МПР; 2) правові відносини (як відносини нормотворчої діяльності, так і трудові правовідносини); 3) суб'єктний склад (працівник, колектив працівників, роботодавець, суб'єкти нормотворчої діяльності, серед яких також є вказані суб'єкти трудового права); 4) принципи правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових відносинах: а) загальноправові; б) спеціальні (свободи праці, гармонійної стабільності трудових відносин, гідної праці); в) особливі (недопустимості погіршення рівня соціальної безпеки працівників і роботодавців заходами правового регулювання трудових відносин, дотримання в процесі регулювання правовідносин балансу законних інтересів працівника і роботодавця, а також учасників трудових відносин і суспільства (держави), доцільності правового регулювання і пропорційної відповідності міри впливу потребам правового регулювання та ін.).

3. Становлення сучасного правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах в Україні та світі відбувалось у такі історичні періоди: 1) докласичний період розвитку ПІВ (з XV ст. до 1710 р.); 2) класичний період розвитку ПІВ (1710-1883 рр.); 3) період становлення міжнародно-правового режиму дії ПІВ (з 1883 р.): а) створення перших міжнародних нормативно-правових актів про інтелектуальну власність, які сформували нормативну основу для упорядкування відповідних відносин на історичних територіях України, що було згорнуто в результаті більшовицької революції (1883-1917 рр.); б) радянський етап розвитку ПІВ (1917-1991 рр.), протягом якого (з 1970 р.) законодавство про працю почало врегульовувати окремі питання створення і використання працівником ОІВ; в) етап узгодження дії трудового права та ПІВ у контексті нормування створення та використання ОІВ у трудових відносинах з моменту відновлення незалежності України та реалізації євроінтеграційної стратегії (з 1991 р.).

4. Положення, що регулюють створення та/або використання ОІВ у трудових правовідносинах, містяться у різних актах, які сукупно складають нормативно-правову основу відповідного МПР. Ці джерела утворюють багаторівневу систему, якою охоплено: 1) найвищий рівень – норми Конституції України (статті 24, 36, ч. 1 ст. 41, статті 43, 46, частини 1 і 2 ст. 54 Основного ЗУ); 2) рівень міжнародно-правових актів, що містять норми у сфері: а) праці та в соціальній сфері загалом; б) ПІВ; в) реалізації євроінтеграційних завдань України – Угода про асоціацію 2015 р.; 3) рівень законодавчих актів: а) законодавчі акти що регулюють: питання праці та зайнятості (КЗпП України, закони України 1992 р. № 2694, 1993 р. № 3356, 1995 р. № 108, 1996 р. № 504, 1999 р. № 1045, 2022 р. № 2136 та ін.); інші питання забезпечення соціальної безпеки працівників (закони України 1991 р. № 875, 2005 р. № 2866, 2012 р. № 5207 та ін.); питання інтелектуальної власності, а саме: спеціальні законодавчі акти, на основі яких вибудовано режим ПІВ (закони України 1993 р. № 3687, № 3688, № 3792, 1997 р. № 621, 2018 р. № 2415, 2022 р. № 217; б) кодифіковані законодавчі актів, що містять

норми про режим ПІВ, а також про юридичну відповідальність за порушення вимог цього режиму (ЦК, ГК, МК, КК, КУпАП); в) законодавчі акти, що містять особливі норми, які стосуються окремих питань створення і використання ОІВ (закони України 1992 р. № 2657, 1993 р. № 3322, 1995 р. № 51, 1997 р. № 318, 1998 р. № 9, 2002 р. № 2953, 2016 р. № 848, 2021 р. № 1667, 2022 р. № 2075 та ін.); 4) рівень підзаконних актів централізованого характеру, що стосуються: а) забезпечення соціальної безпеки людей загалом і працівників зокрема (укази Президента України 2019 р. № 722, 2021 р. № 119, № 225, урядові постанови 2018 р. № 997, 2020 р. № 930 і розпорядження 2021 р. № 366-р, 2022 р. № 752-р та ін.); б) правопорядку в сфері праці (урядові постанови 2019 р. № 1177, 2021 р. № 693, 2022 р. № 221, № 440, № 1172, ін. ЦОВВ); в) правопорядку в сфері ПІВ (укази Президента України 1992 р. № 479, 2001 р. № 285, урядові постанови 2003 р. № 72, 2007 р. № 1185, 2017 р. № 541, розпорядження КМУ 2021 р. № 1467-р, накази інших ЦОВВ); 5) рівень локальних актів: колективні договори; правила внутрішнього трудового розпорядку; посадові інструкції; накази роботодавця, що містять конкретне службове завдання (доручення роботодавця), виконання якого обумовлює створення службового твору (службового винаходу, корисної моделі); б) рівень договірного регулювання: трудові договори (як правило, строкові трудові договори); договори, охоплені режимом ПІВ (авторський договір, договір про розподіл майнових прав на службовий твір та ін.).

5. З положень чинного законодавства випливає, що учасники трудових правовідносин, у яких створюється та/або використовується ОІВ, характеризуються особливим правовим статусом, основними складовими елементами якого є: 1) консолідована правосуб'єктність, що поєднує: а) трудову правосуб'єктність (переважно спеціальну); б) правосуб'єктність суб'єкта ПІВ – інтелектуально-правову суб'єктність; 2) трудові права суб'єкта, а саме: а) працівників: *по-перше*, основні трудові права, *по-друге*, спеціальні трудові права: працівників, які створюють ОІВ (на зв'язок зі своїм твором як

із результатом власної трудової діяльності, на забезпечення недоторканності службового твору, на додаткові трудові гарантії, закріплені у п. 6 ч. 2 ст. 42, статей 91 і 126 КЗпП України, на захист своїх трудових прав і законних інтересів, пов'язаних зі створенням і створеним таким працівником ОІВ); працівників, що використовують ОІВ (вимагати від роботодавця створення умов санкціонованого використання ОІВ для виконання трудових обов'язків, на відмову від виконання роботи, яка передбачає використання ОІВ з порушенням вимог чинного законодавства, на розірвання трудового договору, укладеного на невизначений строк, а також дострокового трудового договору, укладеного на певний строк чи на час виконання певної роботи); б) роботодавців: загальні трудові права; спеціальні трудові права (давати трудові (службові) завдання, виконання яких може обумовлювати створення службового твору, винаходу; отримувати всю інформацію щодо ОІВ, який створюється та створений працівником у трудових відносинах; встановлювати обов'язок щодо нерозголошення комерційної таємниці та належним чином захищати права, пов'язані зі створюваним і використовуваним ОІВ; робити зауваження до створеного працівником ОІВ, формулювати пропозиції щодо їх виправлення); 3) трудові обов'язки: а) працівників: *по-перше*, загальні трудові обов'язки; *по-друге*, спеціальні трудові обов'язки, які стосуються: працівників-творців і працівників, які використовують ОІВ (невідкладно повідомляти роботодавця про виявлені реальні чи потенційні ризики для моралі, здоров'я та життя умов створення чи використання ОІВ або ж результатів процесу створення чи використання такого ОІВ; зберігати інформацію, яка стосується створення та/або використання ОІВ, якщо ця інформація є інформацією обмеженого поширення; не передавати службовий твір, винахід, який створюється чи використовується в трудових відносинах, а також інформацію, пов'язану з цими ОІВ, іншим особам; не зловживати своїми трудовими правами, а також реалізацією цих прав); працівників, які створюють ОІВ (повідомляти роботодавця про виявлені обставини, що унеможливають створення службового твору (винаходу) відповідно до

обумовлених характеристик; звітувати про етапи створення ОІВ; невідкладно повідомляти про ОІВ, який був створений, доводячи до відома всі його характеристики, а також про інші ОІВ, що створені працівником у трудових відносинах); б) роботодавців: загальні трудові обов'язки; спеціальні трудові обов'язки (створювати умови санкціонованого використання працівником ОІВ у процесі виконання ним трудових обов'язків; невідкладно та адекватно реагувати на зауваження, повідомлення і пропозиції працівника щодо процесу створення чи використання ОІВ; забезпечувати право працівника, котрий створив ОІВ, на зв'язок із цим твором, винаходом; забезпечувати реальність додаткових трудових і соціальних гарантій працівника, обумовлених наявністю в нього статусу працівника-творця та ін.); 4) юридична відповідальність учасників трудових відносин у контексті створення та використання ОІВ, яка виявляється в дисциплінарному та матеріальному впливі, що має негативний характер і застосовується як до працівників, так і до роботодавця за наявності для цього підстав і умов.

6. З положень чинного законодавства випливає, що для трудових правовідносин, у яких працівником створюються та/або використовуються ОІВ, характерні такі риси: 1) мають особливий суб'єктний склад, який включає роботодавця і працівника-творця (групу працівників-творців) або ж працівника, котрий використовує ОІВ (працівник у трудових відносинах може виконувати і роль творця, і роль працівника, котрий використовує ОІВ); 2) мають особливий предмет; 3) можуть об'єктивуватись у типових і нетипових формах зайнятості; 4) можуть виникати чи трансформуватись у такі правові відносини на підставі трудового договору, зміни трудового договору (укладання додаткової угоди) чи на підставі цивільно-правового договору (як правило, ці договори прямо чи опосередковано містять положення угоди про працю); 5) на практиці виявляються у трьох типах трудових відносин: а) трудових відносин, у яких створюється службовий твір (винахід); б) трудових відносин, у яких створюються та використовуються ОІВ; в) трудових

відносин, у яких використовується ОІВ (яким може бути службовий твір, винахід).

7. На рівні ЄС питання створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах врегульовуються фрагментарно, а саме на рівнях: 1) директив, які: а) мають загальне значення для формування МПР створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах (директиви № 93/83/ЄЕС, № 98/44/ЄС, № 2001/84/ЄС, № 2006/116/ЄС, № 2014/26/ЄС, № 2019/790); б) містять положення, що прямо стосуються регулювання відповідного процесу виконання специфічних трудових обов'язків, а саме директиви, які містять відповідні концептуально-стратегічні положення (директиви № 96/9/ЄС, № 2001/29/ЄС, № 2004/48/ЄС, № 2006/115/ЄС), нормативні положення (директиви № 2009/24/ЄС, № 2016/943); 2) регламентів (регламенти № 6/2002, № 608/2013). Поточний стан правового регулювання створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах в ЄС засвідчує неможливість комплексного удосконалення МПР створення та використання ОІВ у трудових відносинах у рамках поточного процесу європеїзації законодавства України, адже: 1) на рівні ЄС немає (відсутній план його створення) акта, який би комплексно врегулював: статус працівника і роботодавця в контексті створення та/або використання ОІВ у трудових правовідносинах; особливості виникнення, перебігу, припинення цих правових відносин; 2) використання досвіду правового регулювання відповідного об'єкта і предмета в різних державах-членах ЄС не сприятиме європеїзації українського законодавства, позаяк законодавство у цій частині в європейських державах не гармонізоване і для більшості держав-членів ЄС типовими є ті ж проблеми правового регулювання створення та використання ОІВ у трудових правовідносинах, що характерні й для діючого законодавства України про працю).

8. Удосконалення дії МПР створення і використання ОІВ у трудових правовідносинах доцільно здійснювати на підставі концептуально-стратегічного акта (попередньо слід розробити і затвердити Концепцію

забезпечення соціальної безпеки працівників, які створюють та/або використовують ОІВ) та в рамках таких напрямів:

1) напряму удосконалення законодавчих актів України в частині норм, які стосуються створення та/або використання ОІВ у трудових правовідносинах, шляхом створення і прийняття таких законопроектів:

а) проекту закону України «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо створення соціально безпечних умов виникнення, перебігу та припинення трудових відносин», яким доцільно, *по-перше*, змінити назву (на «Основні трудові права та обов'язки працівників і роботодавців») та викласти в новій редакції ст. 2 КЗпП України, *по-друге*, доповнити КЗпП України статтею 34-1 «Зміна трудового договору», *по-третьє*, доповнити КЗпП України главою III-B «Організація трудових правовідносин в умовах нетипової форми зайнятості» (у цій главі Кодексу визначатимуться: нетипова форма зайнятості; виникнення трудових правовідносин на підставі угоди про працю, що міститься в нетрудовому договорі (контракті); особливості виникнення, перебігу та припинення трудових правовідносин у контексті надомної роботи, дистанційної роботи, запозиченої праці та фрілансінгу) та паралельно виключити з Кодексу статті 60-1 і 60-2; б) проекту закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо упорядкування трудових відносин у частині створення і використання ОІВ», яким, *по-перше*, будуть внесені зміни в чинні норми КЗпП України, що регулюють окремі аспекти створення та/або використання ОІВ у трудових правовідносинах (викладення в новій редакції п. 6 ч. 2 ст. 42 та ст. 126 КЗпП України, поширивши їх дію на інші підгрупи працівників-творців і винахідників), *по-друге*, буде доповнено КЗпП України главою III-Г «Організація трудових правовідносин, у яких створюється та/або використовується ОІВ» (міститиме норми, що окреслюватимуть особливості трудових правовідносин, у яких створюється та/або використовується ОІВ, та закріплюватимуть правовий статус учасників таких правовідносин);

2) напряму удосконалення підзаконних актів України в частині норм, які стосуються створення та/або використання ОІВ у трудових правовідносинах, шляхом розроблення і затвердження: а) Типових правил внутрішнього трудового розпорядку на підприємствах (в установах, організаціях), на яких працівники створюють та/або використовують ОІВ; б) Типової форми трудового договору з працівником, діяльність якого пов'язана зі створенням та/або використанням ОІВ у трудових правовідносинах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авескулов В.Д. Використання часу відпочинку у трудових правовідносинах. *Форум права*. 2015. № 2. С. 5-9.
2. Аврамова О.Є. Авторський договір: поняття, класифікація та особливості оформлення. URL: http://yurradnik.com.ua/wp-content/uploads/2015/10/men05_2015_c199_Avramova.doc (дата звернення: 21.05.2022).
3. Аврамова О.Є., Ревелюк І.С. Система суб'єктів інтелектуальної власності. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2013. № 6 (980). С. 30-33.
4. Амеліна А.С. Проблематика договорів про надання послуг. *Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України: матеріали III Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 13 жовтня 2021 року)*. Київ: ІТТА, 2021. С. 1302-1305.
5. Авторське право: навчальний посібник / В.П. Іващенко, Ю.С. Проїдак, І.М. Фріман, Є.М. Фріман. Дніпро: Акцент ПП, 2021. 141 с.
6. Амелічева Л.П. Правове регулювання творчої компоненти гідної праці за трудовим законодавством. *Право і суспільство*. 2020. № 2. Ч. 2. С. 25-32. doi:10.32842/2078-3736/2020.2-2.4.
7. Амелічева Л.П. Теоретичні та аксіологічні засади правового регулювання гідної праці в сучасних умовах державотворення: монографія. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. 360 с.
8. Амелічева Л.П. Юридична відповідальність роботодавця у сфері інтелектуальної діяльності під впливом концепції гідної праці. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 91-95. doi:10.32849/2663-5313/2020.5.15.
9. Ананченко А.В. Механізм правового регулювання та його елементи. *Актуальні питання державотворення у аспекті євроінтеграційних процесів в Україні: матеріали кругл. столу (м. Київ, 01 листопада 2016 року)*. Київ: КНУТД, 2016. С. 70-73.

10. Андріїв В.М. Деякі теоретичні проблеми нормативного закріплення індивідуальних трудових прав працівників. *Розвиток законодавства про працю і соціальне забезпечення: здобутки і проблеми: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 05-06 жовтня 2012 року) / за ред. В.В. Жернакова. Харків: Право, 2012. С. 11-15.*

11. Андріїв В.М. Сутність і зміст правовідношення. *Форум права. 2007. № 1. С. 4-8.*

12. Андріїв В.М. Сутність та особливості трудових правовідносин. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право. 2011. Вип. 16. С. 220-222.*

13. Андріїв В.М., Вахонєва Т.М. Гарантії у сфері охорони праці та форми її забезпечення. *Вісник вищої кваліфікаційної комісії суддів України. 2018. № 4. С. 9-15.*

14. Андрушко А.В. Виникнення трудових правовідносин з державними службовцями: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2006. 173 с.

15. Бабенко Е.В. Доктрина захисту трудових прав працівників при припиненні трудових правовідносин: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2019. 423 с.

16. Бабенко Е.В. Перевага в залишенні на роботі при масовому вивільненні працівників. *Актуальні проблеми держави і права. 2019. № 82. С. 22-29.*

17. Бабич Н.О. Мета та завдання механізму правового регулювання реалізації соціальної функції держави. *Соціальне право. 2021. № 3. С. 39-44. doi:10.32751/2617-5967-2021-03-03.*

18. Бажанов В.О. Договір про розподіл майнових прав на службовий твір. *Часопис Академії адвокатури України. 2012. № 17 (4), Т. 5. С. 1-6.*

19. Басай О.В. Обов'язки роботодавця як учасника правовідносин інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми цивільного права та процесу:*

матер. Міжнар. наук. конф., присвяченої пам'яті Ю.С. Червоного (м. Одеса, 16 грудня 2011 року). Одеса: Фенікс, 2011. С. 130-132.

20. Близнюк О.А. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника: історичний аспект. *Форум права*. 2011. № 4. С. 37-42.

21. Бойко І.Й. Тенденції розвитку права інтелектуальної власності України в контексті Угоди про асоціацію. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. Вип. 5 (40). С. 22-25. doi:10.32837/ruuv.v0i5.926.

22. Бондаренко М.В. Трудовий договір – підстава виникнення, щодо службових об'єктів інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави: збірник наукових праць / Ю.С. Кононенко (відп. ред.), Г.А. Волошкевич (відп. секр.), С.В. Корноненко, В.М. Мойсієнко та ін. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. С. 324-326.*

23. Бонтлаб В.В. Нормативно-правове забезпечення вирішення трудових спорів у ЄС. *Право і суспільство*. 2019. № 4. С. 113-120.

24. Бошицький Ю.Л. Інтелектуальна власність в сучасній Україні – актуальні питання модернізації та правового регулювання. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 213-217.

25. Бошицький Ю.Л. Шляхи модернізації та оптимізації правового регулювання інтелектуальної власності в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 164-170.

26. Будько О.В. Система об'єктів обліку в управлінні сталим розвитком підприємства. *Інноваційна економіка*. 2015. № 5. С. 48-55.

27. Вавженчук С.Я. Трудова правосуб'єктність у контексті рекодифікації трудового законодавства України: постановка проблеми. *Доктринальні підходи в діяльності Конституційного Суду України: зб. матеріалів і тез наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 28 жовтня 2020 року. Київ: Ваіте, 2020. С. 50-52.*

28. Вавженчук С.Я. Право на працю як основоположне конституційне трудове право. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2010. № 17. С. 79-88.
29. Вавженчук С.Я. Сутність поняття «конституційні трудові права». *Форум права*. 2009. № 3. С. 89-93.
30. Вавженчук С.Я. Трудова охороноздатність як складник трудової правосуб'єктності. *Підприємництво, господарство, право*. 2020. № 7. С. 115-120. doi:10.32849/2663-5313/2020.7.19.
31. Вакарюк Л.В. Принципи правового режиму в трудовому праві України. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2018. № 2-2. С. 119-122.
32. Вакарюк Л.В. Структура (елементний склад) правового режиму в трудовому праві України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 3. С. 32-36.
33. Василик А.В. Особливості гідної праці та соціально-трудова відносин у сфері інтелектуальної діяльності. *Соціально-трудова відносини: теорія та практика*. 2015. № 2. С. 71-76.
34. Вахонєва Т.Н. Защита права интеллектуальной собственности на объекты творческой деятельности, созданные в результате выполнения трудового договора или служебного задания. *Право и политика*. 2014. № Спецвып. С. 63-67.
35. Вахонєва Т.М. Виконавці як суб'єкти права інтелектуальної власності. *Юридична Україна*. 2012. № 2. С. 48-53.
36. Вахонєва Т.М. Виникнення та здійснення суміжних прав в Україні. *Економіко-правові виклики 2012 року: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 04 листопада 2011 року)*. Київ: Зорепад-Люкс, 2011. С. 32-36.
37. Вахонєва Т.М. Відповідальність за невиконання авторського договору. *Держава і право*. 2011. Вип. 52. С. 285-291.
38. Вахонєва Т.М. Договірне регулювання прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності. *Наука і правоохорона*. 2015. № 3. Ч. 2. С. 26-32.

39. Вахонєва Т.М. Договірне регулювання створення об'єктів творчості в межах трудових правовідносин. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2016. № 6. Т. 1. С. 161-165.
40. Вахонєва Т.М. Договори про передачу суміжних прав. *Юридична Україна*. 2013. № 4. С. 34-39.
41. Вахонєва Т.М. Елементи та порядок укладення авторського договору. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 5 (91). С. 18-27.
42. Вахонєва Т.М. Загальна характеристика суб'єктів суміжних прав. *Правові відносини: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Київ 21 жовтня 2012 року)*. Тернопіль: Наукова спільнота, 2012. С. 113-117.
43. Вахонєва Т.М. Захист трудових прав творчих працівників за законодавством держав світу. *Наука і правоохорона*. 2015. № 1. Ч. 2. С. 37-42.
44. Вахонєва Т.М. Зміст майнових прав на результати інтелектуальної (творчої) праці суб'єктів трудових правовідносин. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 5. С. 144-146.
45. Вахонєва Т.М. Зміст особистих немайнових прав на результати інтелектуальної (творчої) праці суб'єктів трудових правовідносин. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. № 3-2. Т. 4. С. 49-53.
46. Вахонєва Т.М. Інтелектуальна праця: співвідношення поняття у трудовому праві та праві інтелектуальної власності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2014. № 5-2. Т. 4. Ч. 2. С. 27-31.
47. Вахонєва Т.М. Критерії визначення видів робіт, виконання яких передбачає здійснення інтелектуальної (творчої) діяльності. *Jurnalul juridic national*. 2017. № 1. Т. 2. С. 28-32.

48. Вахонєва Т.М. Міжнародний вплив на формування та правову охорону авторських та суміжних прав в Україні. *Альманах міжнародного права*. 2016. № 11. С. 12-22.

49. Вахонєва Т.М. Обмеження авторських прав. *Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці. Серія: Право. Економіка. Соціальна робота. Гуманітарні науки*. 2009. № 2. С. 9-22.

50. Вахонєва Т.М. Особисті немайнові права на результати інтелектуальної (творчої) праці суб'єктів трудових правовідносин: теоретичні аспекти. *Публічне адміністрування в сфері органів внутрішніх справ: матер. круглого столу* (м. Київ, 14 травня 2015 року). Київ: НАВС, 2015. С. 34-37.

51. Вахонєва Т.М. Особисті немайнові права суб'єктів суміжних прав. *Юридична наука: проблеми та досягнення: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Тернопіль, 19 лютого 2013 року). Тернопіль: Наукова спільнота, 2013. С. 107-111.

52. Вахонєва Т.М. Особисті немайнові права як складова змісту авторських правовідносин. *Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці. Серія: Право. Економіка. Соціальна робота. Гуманітарні науки*. 2009. № 1. С. 64-79.

53. Вахонєва Т.М. Особливості інтелектуальної діяльності як процесу та результату виконання трудових функцій. *Visegrad journal on human rights*. 2015. № 6. С. 81-84.

54. Вахонєва Т.М. Особливості та проблеми визначення змісту авторського договору. *Актуальні проблеми правотворення в сучасній Україні: матеріали науково-практичної конференції* (Київ, 29 квітня – 01 травня 2010 року). Київ: Європ. ун-т, 2010. С. 16-18.

55. Вахонєва Т.М. Особливості та проблеми оформлення трудових відносин із професійними творчими працівниками державних і комунальних закладів культури. *Соціальне право*. 2018. № 1. С. 25-33.

56. Вахонєва Т.М. Поняття й юридична природа авторських прав в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 10. С. 3-6.

57. Вахонєва Т.М. Поняття права інтелектуальної власності та його складові. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2015. № 6 (86). С. 24-32.

58. Вахонєва Т.М. Поняття та види договорів про створення й передачу об'єктів авторського права. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 2. С. 59-68.

59. Вахонєва Т.М. Поняття та види договорів про створення та передачу об'єктів авторського права. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 2 (88). С. 59-68.

60. Вахонєва Т.М. Поняття, особливості правового регулювання та види авторського договору. *Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці. Серія: Право. Економіка. Соціальна робота. Гуманітарні науки*. 2009. № 4. С. 18-28.

61. Вахонєва Т.М. Правовідносини з реалізації здібностей людини до продуктивної і творчої праці: монографія. Харків: У справі, 2017. 371 с.

62. Вахонєва Т.М. Принципи юридичної відповідальності державних службовців. *Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку вітчизняного законодавства*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 25-26 листопада 2016 року). Запоріжжя: ДГУ, 2016. С. 142-144.

63. Вахонєва Т.М. Проблеми належності та розподілу майнових прав на службові твори. *Соціально-економічні та правові підстави вдосконалення трудового законодавства на сучасному етапі*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 21 жовтня 2016 року). Хмельницький: ХУУП, 2016. С. 72-76.

64. Вахонєва Т.М. Проблеми правового регулювання права інтелектуальної власності в Україні. *Удосконалення правового механізму реалізації і захисту прав та інтересів людини і громадянина в Україні*:

матеріали наук.-практ. семінару. Чернігів: Чернігівські обереги, 2007. С. 10-13.

65. Вахонєва Т.М. Розширення предмету трудового права. *Предмет правового регулювання галузей вітчизняного права* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15-16 березня 2019 року). Київ: Гельветика, 2019. С. 51-54.

66. Вахонєва Т.М. Строки чинності авторських прав та порядок їх обчислення. *Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м Сімферополь, 16-17 квітня 2010 року). Сімферополь: КРП «Кримнавчпеддержвидав», 2010. С. 211-213.

67. Вахонєва Т.М. Сумлінна праця як категорія трудового права. *Тенденції розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20 квітня 2018 року). Київ: КНУ, 2018. С. 46-49.

68. Вахонєва Т.М. Теоретико-правові основи використання об'єктів інтелектуальної власності, створених при виконанні трудових обов'язків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 29. Ч. 2. С. 38-41.

69. Вахонєва Т.М. Теоретичні та практичні засади реалізації прав на результати інтелектуальної (творчої) праці в трудових правовідносинах: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2017. 403 с.

70. Вахонєва Т.М. Щодо визначення поняття та ознак «службового твору». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 33-2. С. 44-48.

71. Вахонєва Т.М. Щодо визначення сутності поняття інтелектуальної (творчої) праці. *Наука і правоохорона*. 2014. № 4. Ч. 2. С. 46-50.

72. Вахонєва Т.М. Щодо доцільності укладання договору про розподілення прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності,

створених у результаті виконання трудового договору або службового завдання. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 1. Т. 2. С. 86-90.

73. Вахонєва Т.М. Щодо доцільності укладення договору про розподілення прав на результати інтелектуальної (творчої) діяльності, створених в результаті виконання трудового договору або службового завдання. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 1. С. 56-58.

74. Вахонєва Т.М. Щодо питання запровадження спеціального порядку регулювання нормування праці творчих працівників. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 1. С. 53-57.

75. Вахонєва Т.М. Юридична природа та види правовідносин у сфері авторського права і суміжних прав в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Юридичні науки*. 2016. № 1 (102). С. 21-24.

76. Вахонєва Т.М. Юридичні гарантії захисту особистих немайнових прав на національному та міжнародному рівнях. *Захист соціальних та економічних прав людини: міжнародні стандарти і законодавство України: матеріали науково-практичної конференції* (м. Київ, 12 березня 2004 року). Київ: КЮІ МВС України, 2004. Ч. 1. С. 152-157.

77. Вахонєва Т.М., Сила М.В. Відеограми як об'єкти права інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми функціонування держави та тенденції захисту прав і свобод людини: матеріали юридич. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Київ, 04 жовтня 2011 року). Київ: Legal Activity, 2011. С. 98-103.

78. Величко Л.Ю. Становлення правового регулювання розірвання договору найму з ініціативи роботодавця. *Публічне право*. 2013. № 1 (9). С. 207-212.

79. Венедиктов В.С., Іншин М.І. Організаційно-правові засади проходження служби в органах внутрішніх справ України: наук.-практ. посібник. Харків: НУВС, 2002. 164 с.

80. Венедіктов С.В. Локальні нормативно-правові акти в сучасних умовах господарювання. *Альманах права*. 2015. Вип. 6. С. 106-110.

81. Венедіктов С.В. Щодо передумов виникнення трудових правовідносин. *Форум права*. 2010. № 4. С. 137-144.

82. Венедіктова І.А. Захист охоронюваних законом інтересів у цивільному праві: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2013. 430 с.

83. Ветухова І.А. До питання правового регулювання праці професійних творчих працівників за трудовим законодавством України. *Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 05-07 червня 2014 року) / за ред.: В.С. Венедіктова, А.М. Куліша. Суми: СумДУ, 2014. С. 140-144.

84. Вишновецька С.В. Поняття та критерії службового твору, створеного у зв'язку з виконанням трудового договору. *Правова держава*. 2017. № 28. С. 234-241.

85. Вишновецька С.В., Рощук М.В. Особисті немайнові трудові права працівників: поняття та види. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Повітряне і космічне право*. 2015. № 4 (37). С. 88-93.

86. Вишновецька С.В., Такаджі Л.Г. Трудовий договір як підстава виникнення трудових правовідносин. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Повітряне і космічне право*. 2016. № 2 (39). С. 124-129.

87. Вірченко В.В. Історія розвитку теоретичних уявлень про зміст та джерела права інтелектуальної власності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2013. № 146. С. 15-18.

88. Волинець В.В. Основні підходи до розуміння юридичної відповідальності у сучасному трудовому праві. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 3. С. 37-42.

89. Волинець В.В. Підстави виникнення трудових відносин: трудовий договір за проектом Трудового кодексу та досвід Чеської Республіки. *Публічне право*. 2018. № 2. С. 48-54.

90. Волощенко О.М. Проблеми удосконалення права інтелектуальної власності в умовах євроінтеграції. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 10-14.

91. Воронін Я.В. Проблеми регулювання правових відносин між працівником та роботодавцем, які виникають внаслідок створення службового винаходу. *Право України*. 2009. № 5. С. 107-112.

92. Воронцова К.О. Цивільно-правовий статус суб'єктів права інтелектуальної власності у сфері охорони здоров'я: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2019. 19 с.

93. Всесвітня конвенція про авторське право від 06.09.1952. *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 2004. № 4. Кн. 1. Ст. 816.

94. Галушко В.О. Співвідношення норм трудового та адміністративного права при регулюванні службових розслідувань в органах прокуратури. *Юридична наука*. 2020. № 5 (107). С. 231-238. doi:10.32844/2222-5374-2020-107-5-1.28.

95. Гаращенко Л.П., Мегедь О.С. Реформування інституту трудового договору в контексті інтеграції України до Європейського Союзу. *Наукові праці Національного авіаційного університету*. 2015. Т. 4. № 37. С. 99-103.

96. Гетьманцева Н.Д. Трудова правосуб'єктність як складна юридична конструкція. *Соціальне право*. 2017. № 1. С. 83-92.

97. Гладкий В.В. К вопросу о теории трудового договора. *Стратегічні пріоритети в XXI ст.: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14-15 лютого 2017 року)*. Київ: Пшонківський, 2017. С. 86-90. doi:10.5281/zenodo.439731.

98. Гладкий В.В. Конституційний антикорупційний правовий режим. *Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі. Другі юридичні читання: матеріали Всеукр. наук. конф. (м. Одеса, 26 квітня 2019 року)*. Одеса: Фенікс, 2019. С. 9-15.

99. Гладкий В.В. Конструктивізм нормативних стандартів виникнення трудових правовідносин. *Соціальне право*. 2020. № 4. С. 84-89. doi:10.37440/soclaw.2020.04.16.

100. Гладкий В.В. Мета трудового права як сучасної цивілізаційної цінності. *Соціальне право*. 2021. № 3. С. 99-105. doi:10.32751/2617-5967-2021-03-12.

101. Гладкий В.В. Нормування трудових прав осіб з інвалідністю: перспективи використання в Україні досвіду США. *Формування сучасної парадигми розвитку суспільства: колективна монографія / Н.Л. Березовська, В.Є. Білогур, В.Я. Волощук, А.М. Гаврилюк та ін. Харків: Новий курс, 2022. С. 172-194. doi:10.5281/zenodo.6561111.*

102. Гладкий В.В. Ознаки правового механізму забезпечення антикорупційної безпеки. *Сучасні погляди на реформування законодавства: матеріали міжнар. наук. конф. (м. Полтава, 25-26 жовтня 2019 року)*. Херсон: Гельветика, 2019. С. 62-66.

103. Гладкий В.В. Основні типи форм реалізації права працівника на антикорупційну безпеку. *Соціальне право*. 2022. № 1. С. 73-81. doi:10.32751/2617-5967-2022-01-08.

104. Гладкий В.В. Працівники-шахраї та їх вплив на ефективну діяльність підприємств. *Пріоритети розвитку підприємств у XXI ст.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 22 листопада 2018 року)*. Кропивницький: РВЛЦНТУ, 2018. С. 198-199.

105. Гладьо Ю.О., Тарасенко Л.Л. Становлення та розвиток законодавства про промислову власність в Україні. *Форум права*. 2020. № 3 (62). С. 6-17. doi:10.5281/zenodo.3883851.

106. Глазько С.М. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. *Право і безпека*. 2005. № 4. С. 116-119.

107. Глушко В.В. Колізії правового регулювання службових творів. *Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 вересня 2017 року)*. Київ: Інтерсервіс, 2016. С. 31-36.

108. Головачова А.О. Розмежування понять «заробітна плата» та «оплата праці». *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія: Право*. 2014. Вип. 22. С. 84-88.

109. Головкова О.М. Генезис правової охорони інтелектуальної власності. *Форум права*. 2008. № 1. С. 92-98.

110. Горошко В.В. Теоретико-правовий аналіз правосуб'єктності фізичної особи у приватному праві України та деяких зарубіжних країн. *Тенденції реформування правової системи України і країн світу: правові, психологічні та соціокультурні аспекти: зб. тез доп. Міжнар. наук. конф. (м. Тернопіль, 05-06 листопада 2019 року)*. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С. 70-73.

111. Господарський кодекс України: ЗУ від 16.01.2003 № 436-IV (у ред. від 19.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 24.09.2022).

112. Греков І.П. Деякі аспекти виникнення службово-трудова відносин. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2002. Вип. 17. С. 218-224.

113. Гріньова А.О. Позаштатники 21 століття: що таке аутстафінг і в чому його переваги. *Happy Monday*. 03.09.2020. URL: <https://happy monday.ua/shho-take-autstafing> (дата звернення: 16.05.2022).

114. Гумега О.В. Реалізація принципів захисту прав інтелектуальної власності через призму людиноцентризму. *Альманах права*. 2017. № 8. С. 307-312.

115. Гураш В.М. Становлення та розвиток трудового права в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2013. 16 с.
116. Гуцу С.Ф. Законодавчі колізії регулювання відносин щодо створення та використання службового твору. *Сучасні тенденції в юридичній науці України*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 24-25 квітня 2015 року). Херсон: Гельветика, 2015. С. 79-81.
117. Данилов М.О. Особливості застосування принципу гуманізму до жінок-працівниць. *Соціальне право*. 2021. № 3. С. 45-51. doi:10.32751/2617-5967-2021-03-04.
118. Дахно І.І. До історії правової охорони інтелектуальної власності в Україні. *Наукові праці МАУП*. 2015. Вип. 45 (2). С. 5-12.
119. Денисенко Р.В. Щодо службових об'єктів інтелектуальної власності, створюваних у процесі виконання договорів на проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2021. № 1. С. 15-26.
120. Децюра С.О. Види ІТ-компаній і їх характеристики. *Податки & бухоблік*. 2022. № 80. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2022/october/issue-80/article-122511.html> (дата звернення: 16.05.2022).
121. Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Постанова КМУ від 09.10.2020 № 930. *Офіційний вісник України*. 2020. № 84. Ст. 2697.
122. Деякі питання оплати праці працівників державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або дотуються з бюджету, в умовах воєнного стану: Постанова КМУ від 07.03.2022 № 221. *Офіційний вісник України*. 2022. № 25. Ст. 1308.
123. Деякі питання організації діяльності у сфері інтелектуальної власності: Наказ Мінекономрозвитку України від 18.05.2017 № 730 (у ред. від 03.05.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0730731-17> (дата звернення: 10.07.2021).

124. Деякі питання організації роботи державних службовців та працівників державних органів у період воєнного стану: Постанова КМУ від 12.04.2022 № 440. *Офіційний вісник України*. 2022. № 33. Ст. 1795.

125. Деякі питання реалізації Закону України «Про карантин рослин»: Постанова КМУ від 15.11.2019 № 1177 (у ред. від 26.07.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1177-2019-p> (дата звернення: 30.09.2022).

126. Довгань Г.В. Становлення та розвиток законодавства України про інтелектуальну власність (історико-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2009. 16 с.

127. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією від 20.12.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770 (дата звернення: 14.03.2020).

128. Донченко О.І., Грекул-Ковалик Т.А. Правосуб'єктність як формальна властивість суб'єкта права. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Повітряне і космічне право*. 2022. № 2. С. 131-138. doi:10.32837/уув.v0i2.2331.

129. Доценко О.О., Хорошенюк О.В. Договірне регулювання розроблення програмного забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. Вип. 54. Т. 1. С. 64-67.

130. Дюкареєва-Бержаніна К.Ю. Особливості договірних відносин зі створення за замовленням та використання об'єктів авторського права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 136-138. doi:10.32782/2524-0374/2022-4/29.

131. Дяченко О.А. Загальноправові принципи реалізації прав осіб з інвалідністю у сфері трудових відносин. *Соціальне право*. 2021. № 2. С. 90-95.

132. Дяченко О.А. Поняття та риси правового механізму реалізації прав осіб з інвалідністю у сфері трудових відносин. *Соціальне право*. 2020. № 4. С. 92-97. doi:10.37440/soclaw.2020.04.18

133. Дяченко О.А. Соціально-правове значення реалізації прав осіб з інвалідністю в сфері трудових відносин. *Соціальне право*. 2021. № 3. С. 114-120. doi:10.32751/2617-5967-2021-03-13.

134. Экспорт IT-услуг зріс на 10% та привніс понад 6 млрд доларів. *Polskie Radio*, 30.12.2022. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7862/artukul/3095092> (дата звернення: 06.01.2023).

135. Еннан Р.Є. Сутність права інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 46-55.

136. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062 (дата звернення: 11.03.2020).

137. Єпіфанова Ю.С. Авторські права науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2010. 16 с.

138. Єрофеєнко Л.В. Трудова правосуб'єктність як елемент правового статусу працівника. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. № 15/ Т. 1. С. 126-128.

139. Жаров В.О. Захист права інтелектуальної власності. Захист авторського права і суміжних прав. Захист права промислової власності: навчальний посібник. Київ: ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності», 2003. 64 с.

140. Жигалкін І.П. Щодо класифікації принципів трудового права в умовах формування нової правової доктрини України. *Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України*. 2016. № 2. С. 41-44.

141. Жилінкова О.В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном: монографія. Київ: Юрінком інтер, 2015. 280 с.

142. Жовтанецька О.О., Жовтанецький А.З. Інтелектуальна власність в умовах глобалізації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 624. С. 221-226.

143. Жуков В.І. Законодавство України про інтелектуальну власність: колізія законів. *Вдосконалення стратегій, політики та врегулювання інновацій в Україні*: матеріали Міжнар. конф. (м. Київ, 30 червня – 01 липня 2010 року). Одеса: Фенікс, 2010. С. 18-25.

144. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 217 А (III) від 10.12.1948 [неофіційний переклад]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 11.03.2020).

145. Занфірова Т.А. Особливості виникнення трудових правовідносин за участю роботодавців-фізичних осіб. *Право і безпека*. 2004. № 3. С. 135-138.

146. Занфірова Т.А. Філософсько-правові аспекти проблематики локальних нормативних актів трудового права. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 129-133.

147. Зверев В.С. Як почати працювати на фрілансі: 5 етапів на шляху до реалізації проєктів з тестування. URL: <https://blog.ithillel.ua/articles/yak-pochaty-pratsiuvaty-na-frilansi.-5-etapiv-na-shliakhu-do-realizatsii-proektiv-z-testuvannia> (дата звернення: 18.12.2022).

148. Зубок М.І., Яременко С.М. Протидія шахрайству в системі економічної безпеки банку. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: Економічна*. 2011. Вип. 2. С. 191-202.

149. Зуй В.В. Про порядок притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності. *Проблеми законності*. 2013. Вип. 124. С. 108-115.

150. Иншин Н.И., Щербина В.И. Современное видение предмета трудового права Украины. *Ежегодник украинского права*. 2014. № 6. С. 379-387.

151. Иоффе О.С., Шаргородский М.Д. Вопросы теории права. Москва: Юрид. лит-ра, 1961. 378 с.

152. Иванов Ю.Ф., Иванова М.В. Авторське право в трудових правовідносинах. *Напрями розвитку науки трудового права та права соціального забезпечення*: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю кафедри трудового та господарського права ХНУВС (м. Харків, 03 листопада 2017 р.) / за заг. ред. К.Ю. Мельника. Харків: ХНУВС, 2017. С. 186-188.

153. Івчук Ю.Ю. Інтереси як елемент правового механізму регулювання трудових відносин у сфері охорони праці. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2016. Вип. 1, Ч. 2. С. 77-81.

154. Івчук Ю.Ю. Умови переведення працівників на іншу роботу. *Розвиток законодавства про працю і соціальне забезпечення: здобутки і проблеми*: тези доповідей та наукових повідомлень учасників IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 жовтня 2012 р.). Харків: Право, 2012. С. 147-149.

155. Івчук Ю.Ю. Щодо питання наближення національного законодавства з охорони праці до міжнародних стандартів у сфері професійної безпеки, гігієни праці. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2021. № 1 (41). С. 11-20. doi:10.33216/2218-5461-2021-41-1-11-20.

156. Іншин М.І. Вектори ідеологічних змін у сучасному трудовому праві. *Приватне та публічне право*. 2017. № 3. С. 63-67.

157. Іншин М.І. Види та зміст переваг дистанційної зайнятості працівників в Україні. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття*: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19 червня 2020 року). Харків: НДІ ППСН, 2020. С. 48-51.

158. Іншин М.І. До проблеми класифікації трудових прав громадян. *Публічне право*. 2013. № 4. С. 150-157.

159. Іншин М.І. Зміна умов трудового договору у зв'язку із переведенням працівника на іншу роботу. *Правові механізми забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства та держави*: матеріали наук.-практ. конф.(м. Харків, 14 червня 2019 року). Харків: НДІ ППСН, 2019. С. 57-61.

160. Іншин М.І. Зміст механізму реалізації права працівників на відпочинок. *Соціальне право*. 2019. № 3. С. 8-11.

161. Іншин М.І. Напрямки подальшого удосконалення правового регулювання юридичної відповідальності працівників ОВС. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1999. № 11. С. 287-291.

162. Іншин М.І. Переваги дистанційної зайнятості працівників. *Правове забезпечення соціальної сфери*: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 27 травня 2020 року). Одеса: Фенікс, 2020. С. 12-16.

163. Іншин М.І. Поняття та елементи статусу державного службовця органів внутрішніх справ. *Форум права*. 2006. № 1. С. 45-50.

164. Іншин М.І. Права працівників за проектом Трудового кодексу. *Форум права*. 2014. № 2. С. 172-175.

165. Іншин М.І. Право роботодавця та працівника на твір, створений під час виконання трудових обов'язків: сучасний погляд. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 4. С. 54-57.

166. Іншин М.І. Правове регулювання службово-трудова відносин в Україні: монографія. Харків: НУВС, 2004. 337 с.

167. Іншин М.І. Сутність і значення дистанційної зайнятості працівників в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 28. Т. 2. С. 31-34.

168. Іншин М.І. Сутність та зміст права на працю: теоретико-правовий підхід. *Соціальне право*. 2017. № 1. С. 10-17.

169. Іншин М.І. Трудовий договір як підстава виникнення службово-трудова відносин на державній службі. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2004. № 25. С. 377-381.

170. Іншин М.І. Юридичні гарантії як фактор стабільності та підвищення ефективності службово-трудової діяльності державних службовців. *Право України*. 2004. № 5. С. 83-87.

171. ІТ аутстафінг від компанії Wiseit. URL: <https://wiseit.com.ua/services/it-poslugu-dlya-biznesu/it-autstaffing/> (дата звернення: 16.05.2022).

172. Іщенко Н.І. Результати інтелектуальної діяльності як умова трудового договору. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія: Право*. 2012. Вип. 18. С. 32-35.

173. Капітаненко Н.П. Адміністративно-правове регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 458 с.

174. Капіца Ю.М., Махновський Д.С. Укладання договорів між науковими установами, працівниками та видавництвами про видання наукових журналів і монографій. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. 2017. Вип. 14. С. 43-50. doi:10.15407/akademperiodyka.337.043.

175. Карнаух В.С. До питання про сутність та види переддоговірних правовідносин. *Право і суспільство*. 2017. № 4. Ч. 2. С. 47-50.

176. Кисельова О.І., Рисенко О.М. Основні тенденції правового регулювання творів, створених у процесі виконання трудових обов'язків науково-педагогічним працівником, в Україні та у світі. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 1. С. 30-35.

177. Кисельова О.І., Семенова А.В. Історичні передумови формування сучасного трудового законодавства та його відповідність сучасному рівню розвитку трудових відносин в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2014. Т. 27 (66). № 4. С. 60-67.

178. Кислова Н.В. Напрямки розв'язання суперечностей щодо службових творів між авторами і роботодавцями в сучасних умовах

підприємницької діяльності. *Проблеми ринку та розвитку регіонів України в 21 столітті*: матеріали І наук.-практ. інтернет-конф. (м. Одеса, 17-19 травня 2010 року). Одеса: ВМВ, 2010. С. 44-47.

179. Клейменова С.М. Авторські правовідносини як форма реалізації правомочностей суб'єктів авторського права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2004. 25 с.

180. Коваленко О.О. Принцип справедливості як засада охорони та захисту права інтелектуальної власності у трудових відносинах. *Актуальні проблеми приватного та публічного права*: матеріали ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 92-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора О.І. Процевського (м. Харків, 02 квітня 2021 року). Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. С. 18-21.

181. Коваль Г.В. Елементи системи менеджменту якості з управління людськими ресурсами на підприємствах технічного забезпечення агропромислової галузі. *Наукові праці. Серія: Техногенна безпека. Радіобіологія*. 2017. Вип. 277. Т. 289. С. 165-169.

182. Кодекс законів про працю України: ЗУ від 10.12.1971 № 322-VIII (у ред. від 01.01.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 03.01.2023).

183. Кодекс України про адміністративні правопорушення: ЗУ від 07.12.1984 № 8073-X (у ред. від 06.11.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 16.12.2022).

184. Козинець А.А. Договірні відносини, що виникають у зв'язку із створенням об'єктів інтелектуальної власності при виконанні трудового договору. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2015. № 1. С. 35-41.

185. Кожушко С.І. Імператив в еволюції предмета трудового права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 8. С. 193-195.
186. Козін С.М. До проблеми визначення поняття та видів трудових прав мігрантів. *Знання європейського права*. 2020. Вип. 4. С. 79-83.
187. Козуб І.Г., Боднарук М.І. Щодо трудової правосуб'єктності роботодавця. *Право і суспільство*. 2021. № 2. С. 73-78. doi:10.32842/2078-3736/2021.2.11.
188. Колеснік Т.В. Правова природа морального заохочення до дотримання дисципліни праці. *Право та інновації*. 2016. № 1 (13). С. 152-158.
189. Коломоєць П.В. Особливості структури механізму правового регулювання гарантій реалізації трудових прав поліцейських. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 5. Т. 1. С. 148-153.
190. Колотік Н.А. Система основних трудових прав працівників за трудовим законодавством України. *Право і безпека*. 2003. № 2 (4). С. 121-125.
191. Комірчий П.О. Адміністративно-правові засади публічної служби у правоохоронній сфері України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2020. 611 с.
192. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207 (дата звернення: 11.03.2020).
193. Кононенко Ю.С., Кульбашна О.А. Суб'єктний склад правовідносин інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору. *Вітчизняний та світовий досвід правового регулювання сфери інтелектуальної власності*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 17-18 квітня 2012 року). Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2012. С. 57-61.
194. Конституція України: ЗУ від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (у ред. від 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 14.01.2021).

195. Коритцев Г.І. Принципи заохочення сумлінної праці. *Форум права*. 2012. № 2. С. 358-362.
196. Корольчук Л.М. Право на соціальні відпустки: науково-теоретичний аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 85-90.
197. Коротких А.Ю. Проблеми юридичної відповідальності державних службовців за трудовим законодавством України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2019. 472 с.
198. Коссе Д.Д. Правовий режим та механізм правового регулювання: ознаки та співвідношення. *Держава і право*. 2009. Вип. 44. С. 25-31.
199. Костів М.В. Адміністративна правосуб'єктність юридичних осіб та особливості її реалізації в адміністративно-деліктних відносинах: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2005. 202 с.
200. Костюк В.Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2013. 435 с.
201. Кравчук С.Й. Теоретико-правові аспекти регулювання суспільних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 69. С. 31-36. doi:0.24144/2307-3322.2021.69.4.
202. Краснов Є.В. Основні трудові права: міжнародні стандарти і законодавство України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Одеса, 2008. 20 с.
203. Кривицький Ю.В. Спеціалізовані норми права в механізмі правового регулювання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2010. 260 с.
204. Кривицький Ю.В. Теоретико-методологічні основи розуміння механізму правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 10. С. 22-25.
205. Кримінальний кодекс України: ЗУ від 05.04.2001 № 2341-III (у ред. від 06.11.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 16.12.2022).

206. Кузнякава Т.В. Державна політика у сфері інтелектуальної власності: історія становлення та міжнародний досвід. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2015. № 48-49. С. 80-90.

207. Кулініч О.О., Романадзе Л.Д. Право інтелектуальної власності: навчальний посібник. Одеса: Фенікс, 2011. 492 с.

208. Кульбашна О.А. Дистанційне виконання службового завдання як підстава створення службових об'єктів права інтелектуальної власності. *Інтелектуальна власність та кібербезпека: погляд з XXI століття*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 15 травня 2020 року). Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2020. С. 6-12.

209. Кульбашна О.А. Договірне регулювання відносин на службові об'єкти права інтелектуальної власності. *Вітчизняний та світовий досвід правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 17-18 квітня 2013 року). Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2013. С. 21-25.

210. Кульбашна О.А. Службові об'єкти права інтелектуальної власності: питання теорії. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 6. С. 57-62.

211. Кульбашна О.А., Парамонова О.С. Поняття службового об'єкта права інтелектуальної власності, створеного науково-педагогічним працівником. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 2. С. 241-245.

212. Кульбашна О.А., Парамонова О.С. Правовідносини інтелектуальної власності за участю науково-педагогічного працівника. Ч. 2. *Право і суспільство*. 2016. № 4. С. 86-91.

213. Куравська Н.В. Прояви психологічних проблем гендерного характеру в організаціях. *Збірник наукових праць: психологія*. 2019. Вип. 24. С. 94-102. doi:10.15330/psp.24.94-102.

214. Куракін О.М. Аналіз функцій правового регулювання в аспекті його ефективності. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2015. № 3 (51). С. 53-58.

215. Куракін О.М. Етимолого-лексикологічні підходи до розуміння категорії «ефективність» в механізмі правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 24. С. 50-54.

216. Куракін О.М. Категорія правовідносини в системі нормативного регулювання. *Право і суспільство*. 2013. № 2. С. 8-15.

217. Куракін О.М. Механізм правового регулювання: теоретико-правова модель: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2016. 40 с.

218. Куракін О.М. Особливості предмета правового регулювання. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 28-33.

219. Куракін О.М. Поняття і зміст нормативно-правового регулювання як юридичного явища. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2013. № 3. С. 10-15.

220. Куракін О.М. Поняття механізму правового регулювання в семантичному розрізі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 1. Т. 1. С. 20-22.

221. Куракін О.М. Співвідношення структури та цілей механізму правового регулювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2016. Вип. 1. Т. 1. С. 35-38.

222. Куракін О.М. Структура механізму правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 35. Ч. 2. Т. 1. С. 46-49.

223. Куракін О.М. Сучасний механізм правового регулювання: загальнотеоретичні аспекти: монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2016. 465 с.

224. Куракін О.М. Теоретико-правовий аналіз функціонального призначення нормативного регулювання. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 53-61.

225. Куракін О.М. Теоретико-правові проблеми нормативної регуляції суспільних відносин: стан наукової розробки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 72-81.

226. Куракін О.М. Якість норми права, як спеціальний критерій ефективності механізму правового регулювання. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 3 (77). С. 64-72.

227. Кутоманов Д.Є. Обов'язки сторін трудових відносин як складові елементи забезпечення трудової дисципліни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2013. Вип. 23. Т. 2. Ч. 2. С. 38-40.

228. Лавріненко О.В. Службово-трудова відносина працівників органів внутрішніх справ і сфера дії законодавства про працю. *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. 2000. № 1. С. 98-105.

229. Лежнева Т.М., Черноп'ятов С.В. «Нетрудові» обов'язки суб'єктів трудового права (на прикладі обов'язків щодо військового обліку). *Теоретичні та практичні проблеми застосування норм цивільного, трудового та господарського права в сучасних умовах: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 23 листопада 2018 року): у 2 ч. Дніпро: Видавець Біла, 2018. Ч. 1. С. 54-56.*

230. Лежнева Т.М., Черноп'ятов С.В. Сутність загальної дисциплінарної відповідальності як елемента механізму правового регулювання трудових відносин. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 90-92.

231. Лепех Л.Л. Соціальна та юридична ефективність механізму правового регулювання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 234 с.

232. Ломакіна А.А. Історико-правові аспекти кримінально-правової охорони інтелектуальної власності в Україні. *Вісник Луганського державного*

університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2021. Вип. 4 (96). С. 57-68. doi:10.33766/2524-0323.96.57-68.

233. Лубчук О.Д. Охорона прав інтелектуальної власності на кінематографічний твір: дис. ... д-ра філософ.: 081. Львів, 2022. 241 с.

234. Лукасевич-Крутник І.С. Структура механізму правового регулювання договірних відносин із надання транспортних послуг. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2018. № 4-1. С. 80-85.

235. Лукаш С.С. Деякі аспекти диференціації регулювання праці як прояв механізму правового регулювання у трудовому праві. *Форум права*. 2007. № 2. С. 126-132.

236. Лукаш С.С. Система та зміст локальних нормативних актів щодо внутрішнього трудового розпорядку організації. *Форум права*. 2008. № 1. С. 296-302.

237. Лукаш С.С. Співвідношення централізованого і локального регулювання трудових відносин в умовах ринкової економіки: монографія. Харків: ФІНН, 2009. 368 с.

238. Лукаш С.С. Централізоване та локальне регулювання відносин в сфері оплати праці. *Форум права*. 2008. № 2. С. 333-338.

239. Луцюк П.С. Концептуальні засади юридичної відповідальності в сучасних умовах розвитку трудового законодавства: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Сєверодонецьк, 2017. 468 с.

240. Любимов О.К. Комплекс основних прав професійного публічного службовця в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 6. С. 97-101. doi:10.32844/2618-1258.2019.6.15.

241. Любимов О.К. Особливості юридичної відповідальності професійного публічного службовця в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 4. Ч. 2. С. 137-141. doi:10.32850/sulj.2019.4.2.30.

242. Любимов О.К. Правосуб'єктність професійного публічного службовця в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 1 (22). Т. 5. Ч. 2. С. 57-61.

243. Лятіна О.І. Поняття правовідносин у контексті законницької та юридичної доктрин. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. С. 403-407.

244. Мазур В.В. Механізм цивільно-правового регулювання сервітутних відносин в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2019. 242 с.

245. Марисюк К.Б. До питання про майнові покарання за Кримінальним уложенням 1903 року. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 1. С. 222-226.

246. Маркін А.О., Тимченко Л.М. Правовий статус та трудова правосуб'єктність в науці трудового права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. Вип. 65. С. 176-179. doi:10.24144/2307-3322.2021.65.32.

247. Мартинов П.М. Механізм правового регулювання захисту трудових прав працівників. *Форум права*. 2010. № 2. С. 283-288.

248. Марушева О.А. Досвід правового регулювання внутрішнього трудового розпорядку в країнах далекого зарубіжжя. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 312-316.

249. Марушева О.А. Правила внутрішнього трудового розпорядку: види, зміст і співвідношення. *Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права*: матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 30 листопада 2012 року). Одеса: Фенікс, 2012. Т. 1. С. 662-665.

250. Марченко Ю.І. Конституційне право на оплату праці – одне із найважливіших соціально-економічних прав людини. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. № 1 (14). С. 35-40.

251. Медвецька О.О. Наукова інтерпретація творчих працівників. *Соціальне право*. 2018. № 1. С. 265-274.

252. Мельник К.Ю. Загальна та спеціальна трудова правосуб'єктність працівників. *Форум права*. 2012. № 1. С. 617-624.

253. Мельник К.Ю. Проблеми правового регулювання трудових відносин службовців правоохоронних органів: монографія. Харків: ХНУВС, 2009. 360 с.

254. Мельник К.Ю., Гоц В.Я. Окремі проблеми укладання та зміни трудового договору. *Право і безпека*. 2012. № 4 (46). С. 228-232.

255. Мельничук Н.О. Збалансування інтересів сторін трудових відносин як засада забезпечення договірного регулювання таких відносин з боку держави. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 4. С. 158-162.

256. Методичні вказівки до практичних робіт з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для магістрів спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» усіх форм навчання / укл.: М.П. Проскурін. Запоріжжя: ЗНТУ, 2019. 44 с.

257. Митний кодекс України: ЗУ від 13.03.2012 № 4495-VI (у ред. від 15.12.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 16.12.2022).

258. Михайлюк Г.О. Модернізація законодавчого регулювання права інтелектуальної власності в контексті Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 5. С. 62-67.

259. Михальський О.О. Адміністративно-правова протидія правопорушенням у сфері інтелектуальної власності в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2017. 254 с.

260. Михальський О.О. Історико-правовий аналіз протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності в Україні. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2015. № 2. С. 67-71.

261. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення: Міжнародний документ від

26.10.1961. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763 (дата звернення: 20.12.2020).

262. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 11.03.2020).

263. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (дата звернення: 11.03.2020).

264. Мікульонок І.О. Інтелектуальна власність: навчальний посібник. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ: НТУУ «КПІ», 2012. 238 с.

265. Міловська Н.В. Структура механізму правового регулювання договірних страхових відносин. *Право і суспільство*. 2018. № 3. С. 98-104.

266. Міхеєв М.В. Окремі аспекти генезису поняття «механізм адміністративно-правового регулювання по відношенню до конфліктних і неконфліктних адміністративних проваджень». *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 404-406. doi:10.32782/2524-0374/2022-5/94.

267. Нерсесян А.С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: монографія. Хмельницький: ХУУП, 2010. 192 с.

268. Нерсесян А.С. Соціально-правові і філософські основи захисту прав інтелектуальної власності. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 3. С. 167-172.

269. Нестор Н.В., Жеребко О.І. Експертиза літературних і художніх творів. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2022. № 2 (20). С. 100-111. doi:10.32689/2617-9660-2022-2(20)-100-111.

270. О допущении некоторых отступлений от правил о работе женщин, подростков и малолетних, а также о продолжительности и распределении рабочего времени: Особый журнал Совета министров Российской империи, 1915 г. URL: <http://docs.historyrussia.org/ru/nodes/3276-osobyu-zhurnal-soveta-ministrov-5-i-29-sentyabrya-1915-g-o-dopuschenii->

nekotoryh-otstupleniy-ot-pravil-o-rabote-zhenschin-podrostkov-i-maloletnih-a-takzhe-o-prodolzhitelnosti-i-raspredelenii-rabochego-vremeni (дата звернення: 10.06.2020).

271. О привилегиях на разные изобретения и открытия в художествах и ремеслах: Манифест от 17.06.1812. URL: <https://base.garant.ru/58102449/> (дата звернення: 14.04.2020).

272. Обушенко Н.М. Загальна характеристика суб'єкта правозастосування у сфері трудових відносин роботодавця. *Митна справа*. 2015. № 2. С. 232-237.

273. Одовічена Я.А. Исторична зумовленість змісту трудового договору. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Правознавство*. 2013. Вип. 660. С. 33-37.

274. Олійник О.М. Історія розвитку трудових відносин в 1918-1929 рр. та в роки незалежності України (порівняльний аспект). *Переяславська рада: її історичне значення та перспективи розвитку східнослов'янської цивілізації*: матеріали VII Міжнар. наук.-практич. конф. (м. Харків, 19-20 грудня 2012 року). Харків: НТУ «ХПІ», 2013. Ч. 2. С. 131-136.

275. Омеляненко Є.П. Принципи соціального захисту працівників органів прокуратури України. *Соціальне право*. 2021. № 3. С. 92-98. doi:10.32751/2617-5967-2021-03-14.

276. Орлюк О.П. Сфера інтелектуальної власності як предмет правового регулювання: проблема конкуренції законів. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. № 6. С. 25-32.

277. Осадько О.О. Право на ділову репутацію працівника: поняття та змістовне наповнення. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2017. Вип. 14. С. 147-158.

278. Остапенко Ю.О. Концептуалізація трудових прав. *Соціальне право*. 2020. № 4. С. 29-34.

279. Остапенко Ю.О. Межі здійснення працівниками трудових прав. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 7 (35). Vol. 3. С. 95-99. doi:10.51647/kelm.2020.7.3.18.

280. Остапенко Ю.О. Механізм реалізації трудових прав працівників та його ознаки. *Юридична наука*. 2019. № 9 (99). С. 95-102.

281. Остапенко Ю.О. Моделі періодизації правового регулювання трудових прав працівників в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. Вип. 2. Т. 1. С. 166-171. doi:10.32844/2618-1258.2019.2-1.26.

282. Остапенко Ю.О. Правове регулювання трудових прав в Україні до завершення Української революції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 3. Т. 2. С. 11-15. doi:10.32844/2618-1258.2019.3-2.2.

283. Павліченко О.В. Мета соціального захисту жінок-працівниць Держпродспоживслужби. *Соціальне право*. 2021. № 2. С. 63-69.

284. Падалка Р.П. Структура внутрішнього трудового розпорядку. *Митна справа*. 2015. № 5. Ч. 2. С. 288-293.

285. Паньков Д.А. Принципи правового регулювання колективних трудових відносин. *Держава і право*. 2004. Вип. 29. С. 411-415.

286. Паньонко І.М., Коваль В.А. Спільні та відмінні ознаки трудових договорів та суміжних цивільних договорів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*. 2015. № 813. С. 337-342.

287. Паризька конвенція про охорону промислової власності: Конвенція Ліги Націй від 20.03.1883. *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 1990. № 1. С. 320.

288. Перепелюк А.М. Механізм правозастосування: структура та принципи організації. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2012. № 3. С. 274-282.

289. Пилипенко П.Д. Проблеми теорії трудового права: монографія. Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 1999. 213 с.

290. Питання проведення гендерно-правової експертизи: Постанова КМУ від 28.11.2018 № 997 (у ред. від 21.12.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-2018-п> (дата звернення: 13.07.2021).

291. Підкопай Д.С. Проблема єдності та диференціації внутрішнього трудового розпорядку. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4 (91). С. 79-87. doi:10.32631/v.2020.4.07.

292. Підсумки 2022: IT-індустрія України зростає попри все – дослідження. *Імпульс*. 25.12.2022. URL: <https://www.icg.biz.ua/pidsumki-2022-it-industrija-ukraini-zrostaie-popri-vse-doslidzhennja/> (дата звернення: 27.12.2022).

293. Піхурець О.В. Правове регулювання відносин щодо використання об'єкта, створеного у зв'язку з виконанням трудового договору. *Сфера дії трудового права та права соціального забезпечення: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 жовтня 2016 року) / за заг. ред. К.Ю. Мельника*. Харків: ХНУВС, 2016. С. 210-216.

294. Піхурець О.В. Умови договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяч. 93-річчю з дня народження В.П. Маслова (м. Харків, 17 лютого 2017 року)*. Харків: Право, 2017. С. 157-160.

295. Плєскун О.В. Відмежування трудового договору і суміжних цивільно-правових договорів. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2012. № 25. С. 454-462.

296. Плугатар Т.А. Сутність механізму адміністративно-правового регулювання діяльності міліції України. *Форум права*. 2011. № 2. С. 741-744.

297. Повзун С.Л. Зміст трудового договору як сукупність умов, що визначають взаємні права й обов'язки сторін. *Університетські наукові записки*. 2006. № 2. С. 165-170.

298. Погорелова Л.Г. Правове регулювання забезпечення безпеки праці в умовах європейської інтеграції України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2021. 215 с.

299. Подорожній А.Ю. Особливості притягнення до дисциплінарної відповідальності різних категорій працівників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2017. Вип. 43. Т. 3. С. 84-88.

300. Подорожній Є.Ю. Норми трудового права як важливий елемент механізму правового регулювання юридичної відповідальності. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. Т. 16. С. 381-387.

301. Подорожній Є.Ю. Сутність механізму правового регулювання юридичної відповідальності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 2 (8). С. 29-32.

302. Положеніе о вольнонаемныхъ мастеровыхъ и рабочихъ техническихъ артиллерійскихъ заведеній. Санкт-Петербургъ: Тип. В.Я. Мильштейна, 1914. 16 с.

303. Положення про Національний репозитарій академічних текстів: Постанова КМУ від 19.07.2017 № 541. *Офіційний вісник України*. 2017. № 61. Ст. 1874.

304. Почепцов Ю.В. Фактори дієвості та ефективності права як умова його функціонування. *Альманах права*. 2019. № 10. С. 232-236.

305. Правила внутрішнього службового розпорядку, затверджені зборами трудового колективу Управління розвитку промисловості Харківської обласної державної адміністрації (Протокол № 1 від 25.05.2021). URL: <https://kharkivoda.gov.ua/oblasna-derzhavna-administratsiya/struktura-administratsiyi/strukturni-pidrozdili/133/469> (дата звернення: 24.06.2021).

306. Правила внутрішнього трудового розпорядку в Конституційному Суді України, затверджені зборами працівників, які виконують функції з обслуговування Секретаріату КСУ та працівників патронатних служб (Протокол № 1 від 30.06.2017). URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/pravila_trud.pdf (дата звернення: 24.06.2021).

307. Правила внутрішнього трудового розпорядку, затверджені Протоколом загальних зборів трудового колективу Немирівського районного суду Вінницької області № 1 від 09.04.2018. URL: <https://nm.vn.court.gov.ua/sud0217/rules/> (дата звернення: 24.06.2021).

308. Правила внутрішнього трудового та службового розпорядку Київського апеляційного суду, затверджені рішенням зборів суддів Київського апеляційного суду від 23.11.2018 № 18. URL: <https://www.kas.gov.ua/wp-content/uploads/2019/02/Pravyla-vnutr.doc> (дата звернення: 24.06.2021).

309. Правила о надзоре за фабричной промышленностью, о взаимных отношениях фабрикантов и рабочих и об увеличении числа чинов фабричной инспекции от 03.06.1886 г. URL: <http://www.hist.msu.ru/Labour/Law/1886.pdf> (дата звернення: 10.06.2020).

310. Право інтелектуальної власності: академічний курс: підруч. для студ. вищих навч. закладів / за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. Київ: ВД «Ін Юре», 2007. 696 с.

311. Право інтелектуальної власності: підручник / О.І. Харитонова, Є.О. Харитонов, Т.С. Ківалова, В.С. Дмитришин; за заг. ред. О.І. Харитонової. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 540 с.

312. Правове регулювання інноваційних відносин: монографія / кол. авторів: С.М. Прилипко, А.П. Гетьман, Ю.Є. Атаманова та ін. Харків: Юрайт, 2013. 688 с.

313. Припхан І.І. Право працівника на повагу його гідності і честі. *Вісник академії адвокатури України*. 2012. № 3 (25). С. 175-177.

314. Про авторське право і суміжні права: ЗУ від 23.12.1993 № 3792-ХІІ (у ред. від 05.01.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 09.02.2022).

315. Про видавничу справу: ЗУ від 05.06.1997 № 318/97-ВР (у ред. від 10.07.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-вр> (дата звернення: 24.09.2022).

316. Про відпустки: ЗУ від 15.11.1996 № 504/96-ВР (у ред. від 19.11.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр> (дата звернення: 19.11.2022).

317. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення регулювання трудових відносин у сфері малого і середнього підприємництва та зменшення адміністративного навантаження на підприємницьку діяльність: ЗУ від 19.07.2022 № 2434-ІХ. *Офіційний вісник України*. 2022. № 68. Ст. 4059.

318. Про внесення змін до Порядку атестації фахівців, які мають право проводити технічний огляд та/або експертне обстеження устаткування підвищеної небезпеки: Наказ Мінсоцполітики України від 29.05.2018 № 785. *Офіційний вісник України*. 2018. № 64. Ст. 2198.

319. Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України щодо охорони інтелектуальної власності: ЗУ від 28.02.1995 № 75/95-ВР (у ред. від 16.01.2016). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/95-вр> (дата звернення: 17.04.2021).

320. Про внесення змін і доповнень до Кодексу законів про працю Української РСР при переході до ринкової економіки: ЗУ від 20.03.1991 № 871-ХІІ (у ред. від 01.01.2001). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/871-12> (дата звернення: 19.04.2021).

321. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: ЗУ від 14.09.2006 № 143-V (у ред. від 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16> (дата звернення: 19.02.2021).

322. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: ЗУ від 15.05.2018 № 2415-VIII (у ред. від 07.10.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 15.12.2022).

323. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: ЗУ від 08.09.2005 № 2866-IV (у ред. від 07.01.2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (дата звернення: 12.06.2021).

324. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: ЗУ від 06.09.2012 № 5207-VI (у ред. від 30.05.2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17> (дата звернення: 29.05.2022).

325. Про затвердження вимог до дизайну та порядку погодження проектів дизайну офіційних веб-сайтів (веб-порталів) органів виконавчої влади та офіційних веб-ресурсів, що пов'язані з діяльністю органів виконавчої влади, та Єдиного веб-порталу Кабінету Міністрів України: Наказ Мінцифри України від 23.06.2022 № 57 (у ред. від 05.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0785-22> (дата звернення: 30.09.2022).

326. Про затвердження Вимог до експертних організацій, які мають намір виконувати (виконують) експертизу стану охорони праці та безпеки промислового виробництва та щодо відповідності машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки вимогам законодавства про охорону праці та промислової безпеки: Наказ Міністерства економіки України від 06.01.2022 № 34-22. *Офіційний вісник України*. 2022. № 10. Ст. 569.

327. Про затвердження Вимог щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями: Наказ Мінсоцполітики України від 14.02.2018 № 207. *Офіційний вісник України*. 2018. № 38. Ст. 1352.

328. Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів: Наказ Мінсоцполітики України від 07.02.2020 № 86. *Офіційний вісник України*. 2020. № 20. Ст. 769.

329. Про затвердження Методики оцінювання роботи із забезпечення прав осіб з інвалідністю в Міністерстві внутрішніх справ України та центральних органах виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 11.04.2018 № 294. *Офіційний вісник України*. 2018. № 38. Ст. 1349.

330. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у трудових відносинах: Наказ Мінсоцполітики України від 29.01.2020 № 56. URL: <https://www.msp.gov.ua/documents/5627.html?PrintVersion> (дата звернення: 19.07.2021).

331. Про затвердження Мінімальних вимог безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці: Наказ Мінсоцполітики України від 29.11.2018 № 1804. *Офіційний вісник України*. 2019. № 4. Ст. 164.

332. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: від 18.01.2003 № 72 (у ред. від 26.08.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-p> (дата звернення: 21.11.2021).

333. Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: Постанова КМУ від 03.10.2007 № 1185. *Офіційний вісник України*. 2007. № 75. Ст. 2792.

334. Про затвердження Порядку надання відпустки при народженні дитини: Постанова КМУ від 07.07.2021 № 693. *Офіційний вісник України*. 2021. № 56. Ст. 3459.

335. Про затвердження Порядку припинення трудового договору у разі смерті роботодавця-фізичної особи або набрання законної сили рішенням суду про визнання такої фізичної особи безвісно відсутньою чи про оголошення її померлою: Постанова КМУ від 14.10.2022 № 1172. *Офіційний вісник України*. 2022. № 84. Т. 4. Ст. 5182.

336. Про затвердження Правил внутрішнього трудового розпорядку для працівників центрального апарату Державної судової адміністрації України: Наказ ДСА України від 30.06.2004 № 108/04. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v108_750-04 (дата звернення: 24.06.2021).

337. Про затвердження Типових правил внутрішнього службового розпорядку: Наказ НАДС від 03.03.2016 № 50 (у ред. від 14.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0457-16> (дата звернення: 19.09.2022).

338. Про затвердження типових форм трудових договорів про надомну та дистанційну роботу: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 05.05.2021 № 913-21. *Офіційний вісник України*. 2021. № 54. Ст. 3383.

339. Про затвердження Типової форми контракту з працівником: Наказ Мінпраці України від 15.04.1994 № 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0084-94> (дата звернення: 11.08.2022).

340. Про затвердження Типової форми трудового договору з працівником, діяльність якого пов'язана з державною таємницею, та Зобов'язання громадянина України у зв'язку з допуском до державної таємниці: Наказ Державного комітету України з питань державних секретів від 08.12.1994 № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0006-95> (дата звернення: 11.08.2022).

341. Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської

Федерації проти України: ЗУ від 01.04.2022 № 2174-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 33. Ст. 1749.

342. Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні: Указ Президента України від 27.04.2001 № 285/2001. *Офіційний вісник України*. 2001. № 18. Т. 2. Ст. 783.

343. Про інноваційну діяльність: ЗУ від 04.07.2002 № 40-IV (у ред. від 12.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 24.06.2022).

344. Про інформацію: ЗУ від 02.10.1992 № 2657-XII (у ред. від 20.11.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 13.12.2022).

345. Про кінематографію: ЗУ від 13.01.1998 № 9/98-ВР (у ред. від 07.10.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9/98-вр> (дата звернення: 13.12.2022).

346. Про колективні договори і угоди: ЗУ від 01.07.1993 № 3356-XII (у ред. від 11.12.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12> (дата звернення: 18.12.2022).

347. Про науково-технічну інформацію: ЗУ від 25.06.1993 № 3322-XII (у ред. від 19.04.2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12> (дата звернення: 25.08.2021).

348. Про наукову і науково-технічну діяльність: ЗУ від 26.11.2015 № 848-VIII (у ред. від 01.10.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 13.12.2022).

349. Про наукову і науково-технічну експертизу: ЗУ від 10.02.1995 № 51/95-ВР (у ред. від 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-вр> (дата звернення: 25.08.2021).

350. Про Національну стратегію у сфері прав людини: Указ Президента України від 24.03.2021 № 119/2021. *Офіційний вісник Президента України*. 2021. № 9. Ст. 368.

351. Про оплату праці: ЗУ від 24.03.1995 № 108/95-ВР (у ред. від 19.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр> (дата звернення: 11.09.2022).

352. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: ЗУ від 15.03.2022 № 2136-ІХ (у ред. від 19.07.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20> (дата звернення: 11.09.2022).

353. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: ЗУ від 21.03.1991 № 875-ІІ (у ред. від 06.11.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12> (дата звернення: 10.12.2022).

354. Про Основні завдання колективно-договірної роботи на 2023 рік: Постанова Президії ФПУ від 31.10.2022 № П12/1г. URL: https://www.fpsu.org.ua/images/images/2022/November/031122/П12-1г_колдоговірна_робота_2023.pdf (дата звернення: 16.11.2022).

355. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування: ЗУ від 17.01.2002 № 2953-ІІІ (у ред. від 14.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2953-14> (дата звернення: 25.08.2021).

356. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: ЗУ від 15.12.1993 № 3687-ІІ (у ред. від 14.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12> (дата звернення: 25.12.2020).

357. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: ЗУ від 05.11.1997 № 621/97-ВР (у ред. від 14.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-вр> (дата звернення: 11.09.2020).

358. Про охорону прав на промислові зразки: ЗУ від 15.12.1993 № 3688-ІІ (у ред. від 14.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12> (дата звернення: 19.02.2021).

359. Про охорону прав на сорти рослин: ЗУ від 21.04.1993 № 3116-XII (у ред. від 16.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12> (дата звернення: 19.02.2021).

360. Про охорону праці: ЗУ від 14.10.1992 № 2694-XII (у ред. від 19.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 11.09.2022).

361. Про порядок денний восьмої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання: Постанова ВРУ від 06.09.2022 № 2557-IX (у ред. від 01.12.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2557-IX> (дата звернення: 08.12.2022).

362. Про працю: Проєкт ЗУ від 11.01.2020 № 2708-1. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=67848&pf35401=516906> (дата звернення: 06.06.2021).

363. Про працю: Проєкт ЗУ від 23.09.2022. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=334b823a-aaca-437e-9014-b68a627a5e86> (дата звернення: 27.09.2022).

364. Про пріоритетні завдання ФПУ у протистоянні законодавчим ініціативам влади, що звужують права працівників та профспілок в умовах воєнного стану: Постанова Президії ФПУ від 29.09.2022 № П11/2. URL: https://www.fpsu.org.ua/images/images/2022/October/061022/П11-2_законодавчі_ініціативи_влади.pdf (дата звернення: 30.09.2022).

365. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: ЗУ від 15.09.1999 № 1045-XIV (у ред. від 19.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14> (дата звернення: 11.09.2022).

366. Про режим роботи Черкаської обласної державної адміністрації у період дії воєнного стану: Наказ начальника Черкаської обласної військової адміністрації 29.07.2022 № 50-нкв. URL: https://ck-oda.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/23092022_2.pdf (дата звернення: 11.09.2021).

367. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію людського розвитку»: Указ Президента

України від 02.06.2021 № 225/2021. *Офіційний вісник Президента України*. 2021. № 17. Ст. 830.

368. Про солідарний спротив профспілок наступу на права людини праці в умовах реформ: Постанова Президії ФПУ від 05.10.2017 № П-10-3 (у ред. від 09.11.2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v10-3580-17> (дата звернення: 04.07.2021).

369. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: ЗУ від 15.07.2021 № 1667-IX (у ред. від 01.01.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20> (дата звернення: 05.01.2023).

370. Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки: Розпорядження КМУ від 12.08.2022 № 752-р. *Офіційний вісник України*. 2022. № 70. Ст. 4248.

371. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 р.: Розпорядження КМУ від 14.04.2021 № 366-р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 36. Ст. 2154.

372. Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 р. та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження КМУ від 17.11.2021 № 1467-р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 92. Ст. 5987.

373. Про Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні: Указ Президента України від 18.09.1992 № 479/92 (у ред. від 22.06.1994). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/92> (дата звернення: 10.07.2021).

374. Про Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників навчально-виховних закладів системи Міністерства освіти України: Наказ Міністерства освіти від 20.12.1993 № 455 (у ред. від 26.04.2000). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-94> (дата звернення: 29.08.2021).

375. Про хмарні послуги: ЗУ від 17.02.2022 № 2075-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 32. Ст. 1683.

376. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. *Офіційний вісник Президента України*. 2019. № 21. Ст. 890.

377. Процевський О.І. Чи дійсно держава не гарантує громадянам право на працю? *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія: Право*. 2013. № 20. С. 10-18.

378. Пузанова В.В. Вияв гуманізму у випадках припинення трудових правовідносин. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 18 квітня 2019 року). Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 278-280.

379. Пузанова В.В. Зміна трудового договору в епоху дотрудового права України. *Право, держава та громадянське суспільство в умовах системних реформ* : матеріали наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 22-23 лютого 2019 року). Херсон: Гельветика, 2019. С. 14-17.

380. Радкевич О.П. Право інтелектуальності власності на службовий твір. *Colloquium-journal*. 2021. № 24 (111). С. 49-53. doi:10.24412/2520-6990-2021-24111-49-53.

381. Римар І.А. Правове регулювання індивідуальних трудових відносин: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Одеса, 2015. 210 с.

382. Римар І.А. Форма трудового договору як підстави виникнення індивідуальних трудових правовідносин. *Право і суспільство*. 2014. № 2. С. 178-181.

383. Розгон О.В. Первинні суб'єкти права інтелектуальної власності у науковому парку. *Модернізація та наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24-25 січня 2020 року). Київ: ГО «Інститут інноваційної освіти», 2020. С. 176-179.

384. Розробник-фріланс: усе, що вам потрібно про це знати, і як почати працювати на фрілансі. URL: <https://businessyield.com/uk/business-ideas/freelance-developer/> (дата звернення: 18.12.2022).

385. Ромась Д.С. Об'єктивні умови виникнення цивільно-правової відповідальності за порушення авторського права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. № 54. Т. 2. С. 58-63. doi:10.32841/2307-1745.2021.54.2.13.

386. Саглаєва Н.О. Принципи правового регулювання як самостійна юридична категорія. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 64. С. 110-116.

387. Самсін Р.І. Право слідування в авторському праві України та країн-членів ЄС: порівняльно-правова характеристика: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2016. 196 с.

388. Сахарук І.С. Недопущення дискримінації у сфері праці як принцип трудового права: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2012. 230 с.

389. Світовенко Д.В. Нормативна основа принципу гендерної рівності у законодавстві України про працю та зайнятість. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 72. Ч. 2. С. 286-290. doi:10.24144/2307-3322.2022.72.87.

390. Світовенко Д.В. Основні ознаки принципу гендерної рівності за трудовим законодавством України. *Соціальне право*. 2021. № 2. С. 121-127.

391. Світовенко Д.В. Реформування трудового законодавства в умовах євроінтеграційних процесів в частині реалізації принципу гендерної рівності. *Сучасне право в епоху соціальних змін: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 лютого 2021 року)*. Тернопіль: Вектор, 2021. Т. 2. С. 136-140.

392. Світовенко Д.В. Форми реалізації принципу гендерної рівності під час підбору працівників. *Соціальне право*. 2020. № 4. С. 134-139.

393. Северин Л.І., Дудатьєва В.М., Пустовіт Т.М. Основи діловодства: навч. посібник. Вінниця: ВНТУ, 2008. 123 с.
394. Сенюта В.О. Філософські засади права інтелектуальної власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12. Львів, 2018. 202 с.
395. Серeda О.Г. Правовий статус роботодавця за проектом Трудового кодексу України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2012. № 1 (3). С. 35-41.
396. Серeda О.Г. Шляхи вдосконалення вітчизняного трудового законодавства в умовах євроінтеграції. *Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України*. 2016. № 2. С. 45-49.
397. Серeda О.Г., Борисенко А.І. Актуальні питання встановлення галузевої належності договорів про працю в умовах цифрової трансформації суспільства. *Соціологія права*. 2020. Вип. 3 (34). С. 34-38. doi:10.37687/2413-6433.2020-3.7.
398. Сидоренко В.В. Правові фікції в аспекті забезпечення дієвості механізму правового регулювання. *Знання європейського права*. 2022. Вип. 1. С. 23-27. doi:10.32837/chern.v0i1.309.
399. Сидоренко Н.С. Механізм реалізації кримінологічної діяльності органів кримінального судочинства. *Юридична наука*. 2020. № 8 (110). С. 305-313.
400. Сімутіна Я.В. Механізм правового регулювання трудових відносин: теоретичні аспекти ефективності. *Альманах права*. 2015. Вип. 6. С. 509-515.
401. Сімутіна Я.В. Щодо механізму правового регулювання трудових відносин у сучасних умовах. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 188-192.
402. Сімутіна Я.В. Юридичні факти в механізмі правового регулювання трудових відносин: монографія. Київ: Ніка-Центр, 2018. 436 с.

403. Сіроха Д.І. Значення актів локальної нормотворчості в регулюванні праці. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 3 (28). Т. 1. С. 186-190. doi:10.32837/ruuv.v1i3(28).344.

404. Сіроха Д.І. Локальне регулювання як складова правового регулювання трудових та безпосередньо пов'язаних з ними відносин. *Соціальне право*. 2019. № 2. С. 87-92.

405. Сіроха Д.І. Локальні нормативно-правові акти: сутність та соціальне призначення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2019. № 41. Т. 2. С. 47-51. doi:10.32841/2307-1745.2019.41-2.11.

406. Сіроха Д.І. Нормотворчість суб'єктів трудового права: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Людмила, 2020. 394 с.

407. Сіроха Д.І. Особливості локальних нормативних актів у сфері праці. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2016. № 31. С. 174-184.

408. Сіроха Д.І. Суб'єкти нормотворчості у сфері праці. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 3 (9), Т. 3. С. 50-54.

409. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: Правова єдність, 2010. 520 с.

410. Слома В.М. Дистанційна робота: окремі аспекти правового регулювання. *Право і суспільство*. 2022. № 2. С. 115-120.

411. Сова В.Р. Відносини щодо створення і використання об'єктів інтелектуальної власності як відносини у сфері праці. *Сучасні дослідження в глобалізаційному світі: наука для миру і безпеки: збірник тез Міжнар. форуму молодих учених (м. Дніпро, 02 грудня 2022 року); відп. ред.: Є.В. Коваленко-Марченкова*. Дніпро: ДДУВС, 2022. С. 255-260.

412. Сова В.В. Генезис правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах до 1917 року. *Юридична наука*. 2020. № 2. Т. 2. С. 67-71.

413. Сова В.В. Зміст трудових прав працівників у контексті створення і використання об'єктів інтелектуальної власності. *Правове забезпечення*

соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16 листопада 2022 року) / за ред. проф. М.І. Іншина, к.ю.н. М.Б. Мельник. Київ: ННІП КНУ ім. Т. Шевченка, 2022. С. 135-138.

414. Сова В.В. Локально-правове регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2022. № 2. С. 224-229.

415. Сова В.В. Межі дії трудового права і права інтелектуальної власності в контексті створення і використання працівниками об'єктів інтелектуальної власності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. Вип. 5. Т. 3. С. 66-69.

416. Сова В.В. Нормативна складова трудово-правового механізму правового регулювання створення і використання працівником об'єктів інтелектуальної власності. *Соціальне право*. 2022. № 3.

417. Сова В.В. Ознаки механізму правового регулювання створення та використання об'єктів інтелектуальної власності в трудових правовідносинах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 74. Ч. 1. С. 126-131. doi:10.24144/2307-3322.2022.74.21.

418. Сова В.В. Перспективи європеїзації механізму правового регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності у трудових правовідносинах. *Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень: матеріали IV Міжнар. наук. конф. (м. Житомир, 10 лютого 2023 року)*. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2023. С. 69-71.

419. Сова В.В. Правовідносини у сфері праці та зайнятості, які стосуються створення і використання об'єктів інтелектуальної власності. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 6. С. 156-160. doi:10.24144/2788-6018.2022.06.28.

420. Сова В.В. Значення механізму правового регулювання об'єктів інтелектуальної власності в трудових відносинах. *Правові механізми*

забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства та держави: тези доп. учасників наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 червня 2019 року). Харків: НДППСН, 2019. С. 146-149.

421. Сова В.В. Трудові права працівника в контексті створення і використання об'єктів інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №12. С. 240-243. doi:10.32782/2524-0374/2022-12/54.

422. Соловйова В.В. Договірне врегулювання створення за замовленням об'єктів права інтелектуальної власності. *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2008. № 6. URL: www.journal.yurpayintel.com.ua/2008/6/article03/ (дата звернення: 23.06.2021).

423. Соловйова В.В. Об'єкти права інтелектуальної власності, які створюються за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, державних цільових фондів. *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2009. № 1. URL: www.journal.yurpayintel.com.ua/2009/1/article05/ (дата звернення: 17.02.2021).

424. Соловйова В.В. Правові підстави визнання службовими об'єктів права інтелектуальної власності. *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2006. № 1. С. 64-79.

425. Соловйова В.В. Проблеми спільного володіння майновими правами на об'єкт права інтелектуальної власності. *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2007. № 1 (2). С. 14-27.

426. Соловйова В.В., Томчишен С.В. Проблемні питання визначення підвідомчості справ у спорах, пов'язаних з корпоративними відносинами у господарських товариствах. *Актуальні питання цивільного та господарського права*. 2007. № 2-3 (3-4). С. 69-85.

427. Сошникова Ю.О. Окремі питання вдосконалення правового регулювання службового твору як об'єкта інтелектуальної власності.

Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2013. Вип. 23. Ч. 1. Т. 1. С. 272-276.

428. Стефанчук Р.О. Перспективи розвитку права інтелектуальної власності в Україні (на прикладі особистих немайнових прав). *Право України.* 2011. № 3. С. 45-59.

429. Тарахонич Т.І. Види правового регулювання: теоретичні аспекти розуміння. *Часопис Київського університету права.* 2014. № 4. С. 28-32.

430. Тверезенко О.О. Договір про розподіл виключних майнових авторських прав на твори, створені у зв'язку з виконанням службових обов'язків. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: збірник наукових праць Приазовського державного технічного університету.* 2010. Т. 1. С. 72-76.

431. Тверезенко О.О. Договори про розподіл майнових прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. *Актуальні аспекти договірних відносин у сфері інтелектуальної власності: матеріали наук.-практ. семінару (м. Київ, 12 травня 2010 року).* Київ: Лазурит-Поліграф, 2010. С. 80-96.

432. Тиха А.П. Правове регулювання змін трудових функцій за трудовим договором. *Соціальне право.* 2017. № 2. С. 144-151.

433. Тиха А.П. Проблеми визначення і зміни змісту трудового договору. *Соціальне право.* 2017. № 1. С. 272-277.

434. Тиха А.П. Соціально-правове значення зміни трудового договору. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2017. № 2. С. 112-118.

435. Трудове право України: підручник / за заг. ред. М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ: Центр учб. літ-ри, 2016. 472 с.

436. Уваров А.О. Право власності на фізичний носій, що засвідчує набуття права інтелектуальної власності, як структурний елемент конституційного права кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної діяльності. *Visegrad journal on human rights.* 2020. № 5. С. 240-245.

437. Уварова Н.В. Проблеми реалізації окремих прав працівників під час вирішення індивідуальних трудових спорів у судах. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 2. Ч. 3. С. 57-62.

438. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Т. 1. Ст. 2125.

439. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994: Додаток 1С до Угоди про заснування Світової організації торгівлі (у ред. від 06.12.2005). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018 (дата звернення: 16.05.2022).

440. Український експорт ІТ-послуг з початку року перевищив \$ 6,5 млрд. Обсяг у листопаді зріс на 8,4% попри відключення електроенергії. *Forbes*, 04.01.2023. URL: <https://forbes.ua/news/it-stalo-edinoyu-sferoyu-ukrainskogo-eksportu-yaka-zrostala-u-2022-rotsi-13012023-11072> (дата звернення: 06.01.2023).

441. Уставъ о промышленномъ трудѣ (Св. Зак. т. XI ч. 2, изд. 1913 г., статьи 1-228 и 541-597) / сост.: В.В. Громанъ. Петроградъ: Право, 1915. 439 с.

442. Федоренко В.Л., Нестерович В.Ф. Утвердження та конституційне закріплення права на інформацію: від найдавніших часів до сучасності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2019. № 41. С. 47-51.

443. Філик Н.В., Грабовська Г.М. Законодавчі зміни у правовому регулюванні прав на службові твори відповідно до міжнародно-правових норм. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Повітряне і космічне право*. 2018. № 1 (46). С. 119-125.

444. Форманюк В.В. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. Вип. 53. С. 432-438.

445. Форманюк В.В. Правові засоби забезпечення трудової дисципліни: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Одеса, 2011. 21 с.

446. Харитоновна О.І. Суб'єкти та об'єкти правовідносин інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. № 59. С. 329-335.

447. Ходош А.В. Окремі питання договірної регулювання відносин між замовником (роботодавцем) та виконавцем (працівником) в сфері ІТ. *Scientific bases of modern investigations: Proced. of the VIII Internat. scient. and pract. conf.* (Helsinki, March 01-04, 2022). Helsinki: ISG, 2022. P. 74-79. doi:10.46299/ISG.2022.I.VIII.

448. Хома В.О., Молдован Е.С. Система принципів охорони та захисту прав інтелектуальної власності. *Митна безпека*. 2014. № 2. С. 58-65.

449. Цвік М.В., Петришин О.В. Загальна теорія держави і права: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Право, 2009. 572 с.

450. Цивільний кодекс України: ЗУ від 16.01.2003 № 435-IV (у ред. від 10.10.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 12.10.2022).

451. Чанишева Г.І. Основні принципи правового регулювання трудових відносин за проектом Трудового кодексу України. *Університетські наукові записки*. 2016. Вип. 59. С. 8-17.

452. Чанишева Г.І. Співвідношення трудового договору із цивільно-правовими договорами про працю. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2012. Вип. 12. С. 203-213.

453. Чанишева Г.І., Щукін О.С. Ознаки трудових відносин за актами МОП і законодавством України. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Повітряне і космічне право*. 2021. № 1. С. 77-86. doi:10.32837/yuv.v0i1.2083.

454. Чемодурова А.Ю. Правове регулювання та його ефективність у сучасному світі. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 262-267. doi:10.32849/2663-5313/2020.4.44.

455. Чепис О.І. Баланс інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності крізь призму принципів пропорційності та справедливості.

Актуальні проблеми держави і права. 2020. № 85. С. 241-246. doi:10.32837/apdp.v0i85.1875.

456. Черкасов О.В. Єдність і диференціація відповідальності у трудовому праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2015. 230 с.

457. Черноп'ятов С.В. Охоронні трудові правовідносини: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2016. 216 с.

458. Чуйко О.М., Куравська Н.В. Гендер і кар'єра: навч. посіб. Івано-Франківськ: Вид-ць Супрун В.П., 2019. 364 с.

459. Чурпіта Г.В. Особисті немайнові права автора твору образотворчого мистецтва. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права.* 2002. № 2. С. 125-128.

460. Швець В.О. Загальна сутність стабільних і нестабільних трудових правовідносин. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2020. Вип. 6. Т. 2. С. 79-83. doi:10.32844/2618-1258.2020.6-2.14.

461. Швець В.О. Проблеми правового регулювання забезпечення стабільності трудових правовідносин: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2020. 445 с.

462. Швець В.О. Система правового механізму забезпечення стабільності трудових правовідносин. *Соціальне право.* 2020. № 1. С. 69-73.

463. Швець В.О. Трудові правовідносини та їх основні ознаки. *Прикарпатський юридичний вісник.* 2018. Вип. 1. Т. 5. Ч. 2. С. 84-87.

464. Шелпякова Т.В. Колективні трудові права працівників за законодавством ЄС. *Часопис Київського університету права.* 2013. № 4. С. 376-379.

465. Шершень Ю.С. Значення правового регулювання підстав розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. *Форум права.* 2011. № 3. С. 877-881.

466. Шопіна І.М. Щодо концептуальних підходів до визначення поняття правового регулювання. *Форум права.* 2011. № 2. С. 1055-1061.

467. Штефан О.О. Окремі аспекти можливої кодифікації законодавства права інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2021. № 5. С. 108-118.

468. Штефан О.О. Проблеми правового статусу суб'єктів «службового» твору. *Приватне право і підприємництво*. 2009. № 8. С. 105-108.

469. Шульженко І.В. Особливості виникнення службово-трудова відносин з жінками-кандидатами на службу до Національної поліції України. *Інтелект, особистість, цивілізація*. 2017. Вип. 14. С. 55-61.

470. Що таке фріланс і як з ним почати. URL: <https://bforbloggers.com/uk/how-to-make-money-online-with-freelancing/> (дата звернення: 16.05.2022).

471. Юрковська В.В. Поняття та ознаки трудових правовідносин. *Право та інновації*. 2016. № 1 (13). С. 67-72.

472. Яворська В.Г., Чемерис В.Б. Праця творчих працівників та поняття працівника. *Проблеми державотворення в Україні – 2021. Антикоруційна діяльність: матеріали доповідей наук. семінару (м. Львів, 08 жовтня 2021 року)*. Львів: ЛІ ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2021. С. 368-370.

473. Яковлев О.А., Ванджурак М.М. Теоретико-правові аспекти розвитку та впровадження надомної та дистанційної праці в сучасних реаліях. *Право та інноваційне суспільство*. 2020. № 2 (15). С. 56-62. doi:10.37772/2309-9275-2020-2(15)-9.

474. Якубівський І.Є. Майнові права інтелектуальної власності як об'єкти цивільного обороту. *Право та інновації*. 2014. № 4 (8). С. 30-38.

475. Якубівський І.Є. Об'єкти права інтелектуальної власності з позиції рекодифікації цивільного законодавства України. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 2. С. 162-170.

476. Ярошевська Т.В. Право на службовий винахід: дис. ... канд. юрид наук: 12.00.03. Київ, 2009. 200 с.

477. Ярошенко О.М. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця: недоліки та шляхи їх усунення. *Розвиток законодавства про працю і соціальне забезпечення: здобутки і проблеми: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 05-06 жовтня 2012 року)* / за ред. В.В. Жернакова. Харків: Право, 2012. С. 62-69.

478. Ярошенко О.М. Щодо окремих проблемних питань централізованого правового регулювання внутрішнього трудового розпорядку. *Вісник Академії правових наук України*. 2013. № 1 (72). С. 131-138.

479. Anderson N., de Dreu C.K.W., Nijstad B.A. The Routinisation of Innovation Research: A Constructively Critical Review of the State-Of-The-Science. *Journal of Organisational Behavior*. 2004. Vol. 25 (2). P. 147-173. doi:10.1002/job.236.

480. Auclair R., Ouellet H. De Gutenberg à l'autoroute électronique. *Service social*. 1998. Vol. 47 (3-4). P. 5-9. doi:10.7202/706792ar.

481. Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice / J. Srstka, J. Barták a kolekt. aut. Praha: Leges, 2017. 416 s.

482. Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (as amended on 28.09.1979). URL: <https://wipolex.wipo.int/en/text/283693> (дата звернення: 17.10.2020).

483. Bertrand A.R. Droit d'auteur: 2011/2012; 3e édit. Paris: Dalloz, 2010. 978 p.

484. Blayney P.W.M. The Stationers' Company and the Printers of London, 1501-1557. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. Vol. 2. 1238 p.

485. Chaloupková H. Autorský zákon: komentář; 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2017. 392 s.

486. Clayton R. The 16 Best Freelancing Sites for Software & IT Developers. Payoneer blog, 26.07.2021. URL: <https://blog.payoneer.com/>

freelancers/it-programming/best-freelancing-sites-developers/ (дата звернення: 16.05.2022).

487. Convention de Paris pour la protection de la propriété industrielle, 20.03.1883 (modifiée le 28.09.1979).

URL: <https://wipolex.wipo.int/ru/text/287558> (дата звернення: 11.07.2020).

488. Copyright Act of 31.05.1790.
URL: <https://www.copyright.gov/history/1790act.pdf> (дата звернення: 11.10.2020).

489. Cornu M. Les mutations du droit d'auteur au xxe siècle. *Apres-demain*. 2018. № 2. P. 31-34. doi:10.3917/apdem.046.0031.

490. Council Directive № 93/83/EEC of 27.09.1993 on the coordination of certain rules concerning copyright and rights related to copyright applicable to satellite broadcasting and cable retransmission (consolidated version: 06.06.2019).
URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:01993L0083-20190606&from=EN> (дата звернення: 24.06.2022).

491. Council Regulation (EC) № 6/2002 of 12.12.2001 on Community designs (consolidated version: 01.07.2013). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002R0006&from=EN> (дата звернення: 04.06.2022).

492. Croella C. Le droit d'auteur et les droits voisins dans la société de l'information. *Legicom*. 1995. № 2 (8). P. 99-104. doi:10.3917/legi.008.0099.

493. Décret du 19.07.1793 relatif aux droits de propriété des auteurs d'écrits en tout genre, compositeurs de musique, peintres et dessinateurs.
URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000668099> (дата звернення: 11.10.2020).

494. Décret-loi du 01.09.1793 (Propriété littéraire et artistique). *Le droit d'auteur*. 1893. № 11. P. 132.

495. Décret-loi du 19–24.07.1793 (Propriété littéraire et artistique). *Le droit d'auteur*. 1893. № 11. P. 132.

496. Directive (EU) № 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure. *Official Journal of the European Union*. 2016. L 157. P. 1-18.

497. Directive (EU) № 2017/1564 of the European Parliament and of the Council of 13.09.2017 on certain permitted uses of certain works and other subject matter protected by copyright and related rights for the benefit of persons who are blind, visually impaired or otherwise print-disabled and amending Directive № 2001/29/EC on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. *Official Journal of the European Union*. 2017. L 242. P. 6-13.

498. Directive (EU) № 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17.04.2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives № 96/9/EC and № 2001/29/EC. *Official Journal of the European Union*. 2019. L 130. P. 92-125.

499. Directive № 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22.05.2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society (consolidated version: 06.06.2019). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:02001L0029-20190606&from=EN> (дата звернення: 22.06.2022).

500. Directive № 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22.05.2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. *Official Journal of the European Communities*. 2001. L 167. P. 10-19 [не чин. в цій ред.].

501. Directive № 2001/84/EC of the European Parliament and of the Council of 27.09.2001 on the resale right for the benefit of the author of an original work of art. *Official Journal of the European Communities*. 2001. L 272. P. 32-36.

502. Directive № 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29.04.2004 on the enforcement of intellectual property rights

(consolidated version: 30.04.2004). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004L0048-20040430&from=EN> (дата звернення: 24.06.2022).

503. Directive № 2006/115/EC of the European Parliament and of the Council of 12.12.2006 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property (codified version). *Official Journal of the European Communities*. 2006. L 376. P. 28-35.

504. Directive № 2006/116/EC of the European Parliament and of the Council of 12.12.2006 on the term of protection of copyright and certain related rights (codified version) (consolidated version: 31.10.2011). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02006L0116-20111031&from=EN> (дата звернення: 15.06.2022).

505. Directive № 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23.04.2009 on the legal protection of computer programs (codified version). *Official Journal of the European Union*. 2009. L 111. P. 16-22.

506. Directive № 2012/28/EU of the European Parliament and of the Council of 25.10.2012 on certain permitted uses of orphan works Text with EEA relevance. *Official Journal of the European Union*. 2012. L 299. P. 5-12.

507. Directive № 2014/26/EU of the European Parliament and of the Council of 26.02.2014 on collective management of copyright and related rights and multi-territorial licensing of rights in musical works for online use in the internal market. *Official Journal of the European Union*. 2014. L 84. P. 72-98.

508. Directive № 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11.03.1996 on the legal protection of databases (consolidated version: 06.06.2019). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:01996L0009-20190606&from=EN> (дата звернення: 24.06.2022).

509. Directive № 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11.03.1996 on the legal protection of databases. *Official Journal of the European Communities*. 1996. L 77. P. 20-28 [не чин. в цій ред.].

510. Directive № 98/44/EC of the European Parliament and of the Council of 06.07.1998 on the legal protection of biotechnological inventions. *Official Journal of the European Communities*. 1998. L 213. P. 13-21.

511. Directive № 98/71/EC of the European Parliament and of the Council of 13.10.1998 on the legal protection of designs. *Official Journal of the European Communities*. 1998. L 289. P. 28-35.

512. Dobînda V. Conceptul de statut juridic al subiectului răspunderii juridice. *Legea și Viața*. 2020. № 6-7. P. 49-53.

513. EU intellectual property rights: Protection not fully waterproof : Special report № 6/2022. Luxembourg: European Court of Auditors, 2022. 67 p.

514. European Union: EU Intellectual Property Directive: The New Directive On Copyright In The Digital Single Market. Mondaq, 17.04.2020. URL: <https://www.mondaq.com/italy/trademark/918462/eu-intellectual-property-directive-the-new-directive-on-copyright-in-the-digital-single-market> (дата звернення: 30.06.2022).

515. Gajdzik B., Wolniak R. Smart Production Workers in Terms of Creativity and Innovation: The Implication for Open Innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. 2022. Vol. 8 (2). P. 1-14. doi:10.3390/joitmc8020068.

516. Galvas M., Zdeňka G., Hrabcová D. *Základy pracovního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010. 303 s.

517. Geller P.E. Copyright history and the future: What's culture got to do with it. *Journal of the Copyright Society of the USA*. 2000. Vol. 47. P. 209-264.

518. Hladky V.V. The impact of welfare state policies on social security. *Creative Space*. 2022. № 11. P. 62-64. doi:10.5281/zenodo.7495112.

519. Horton J., Kerr W.R., Stanton C. Digital Labor Markets and Global Talent Flows. *Harvard Business School – Working Paper*. 2017. № 17-096. 43 p.

520. Inshyn M., Vakhonieva T., Korotkikh A., Denisenko A., Dzhura K. Problems of transforming labor legislation of Ukraine in connection with the

dissemination of latest employment forms. *Opción: Revista de Ciencias Humanas y Sociales*. 2020. № 27. P. 1840-1863.

521. International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, adopted and opened for signature and ratification by General Assembly resolution № 2106 (XX) of 21.12.1965. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/cerd.pdf> (дата звернення: 11.03.2020).

522. Karabec D. Chraňte si práva k duševnímu vlastnictví. URL: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/chrante-si-prava-k-dusevniku-vlastnictvi> (дата звернення: 18.03.2021).

523. Kocourek J., Dobřichovský T. Pracovní poměr. Vybraná ustanovení zákoníku práce: Komentáře. Praha: C. H. Beck, 2020. 680 s.

524. Kopečková A. K právu autora na nedotknutelnost jeho díla. URL: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-pravu-autora-nanedotknutelnost-jeho-dila-101777.html> (дата звернення: 12.03.2021).

525. Kostylo J. From Gunpowder to Print: The Common Origins of Copyright and Patent. *Privilege and Property: Essays on the History of Copyright* / Ed. by R. Deazley, M. Kretschmer, L. Bently. Cambridge: Open Book Publishers, 2010. P. 21-50.

526. Lantair B. L'artiste et ses droits en droit français – une retrospective historique: Travail de fin d'études Master en droit à finalité spécialisée en droit privé. Liège: Université de Liège, 2021. 59 p.

527. Latournerie A. Droits d'auteur, droits du public: une approche historique. *L'Economie politique*. 2004. № 2 (22). P. 21-33. doi 10.3917/leco.022.0021.

528. Nusbaum E.C., Silvia P.J. Are intelligence and creativity really so different? Fluid intelligence, executive processes, and strategy use in divergent thinking. *Intelligence*. 2011. Vol. 39 (1). P. 36-45. doi:10.1016/j.intell.2010.11.002.

529. O'Dwyer A. The Nature of the Artists' Resale Right (Droit de Suite): from Antiquity to Modernity. *Queen's University Belfast Law Research Paper Forthcoming*. 2017. Vol. 1. P. 95-122.

530. Omar M., Nawawi A., Salin A. The causes, impact and prevention of employee fraud: A case study of an automotive company. *Journal of Financial Crime*. 2016. Vol. 23 (4). P. 1012-1027. doi:10.1108/JFC-04-2015-0020.

531. Protecting intellectual property rights in the EU : Audit preview. Luxembourg: European Court of Auditors, 2020. 12 p.

532. Regulation (EU) № 608/2013 of the European Parliament and of the Council of 12.06.2013 concerning customs enforcement of intellectual property rights and repealing Council Regulation (EC) № 1383/2003. *Official Journal of the European Union*. 2013. L 181. P. 15-34.

533. Sanandaji N. Intellectual Property, Jobs & Prosperity in the Nordic Region – 2022 Index. Stockholm: ECEPR, 2022. 82 p.

534. Shamay-Tsoory S.G., Adler N., Aharon-Peretz J., Perry D., Mayseless N. The origins of originality: The neural bases of creative thinking and originality. *Neuropsychologia*. 2011. Vol. 49 (2). P. 178-185. doi:10.1016/j.neuropsychologia.2010.11.020.

535. Shamim K., Raza A. The copyright and her history. *NTUT Journal of Intellectual Property Law and Management*. 2022. Vol. 11 (1). P. 13-39.

536. Slåtten T. Determinants and effects of employee's creative self-efficacy on innovative activities. *International Journal of Quality and Service Sciences*. 2014. Vol. 6 (4). P. 326-347. doi:10.1108/IJQSS-03-2013-0013.

537. Soldado J. Předměty duševního vlastnictví vytvářené v pracovněprávních vztazích v ČR a ve vybraných členských státech EU: disertační práce. Studijní program: Teoretické právní vědy. Praha: Univerzita Karlová Praha, 2018. 159 s.

538. Sonia S. Les droits d'auteur: Aperçu historique. للاتصال الجزائرية المجلة [Algerian Journal of communication]. 2010. Vol. 12 (1). P. 67-73.

539. Spahiu N., Bajraktari H., Lata F. Ownership of Copyright in Works Created During Employment Relationships. *European Journal of Economics and Business Studies*. 2017. Vol. 3 (2). P. 186-189.

540. Sýkorová P. Autorské právo v architektuře. Praha: Leges, 2018. 458 s.

541. Telec I., Tůma P. Autorský zákon. Komentář; 2 vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. 1320 s.

542. Telework in the 21st Century: An Evolutionary Perspective / ed. by J.C. Messenger. Geneva: Edward Elgar Publishing, 2019. 352 p. doi:10.4337/9781789903751.

543. The Constitution of the United States. Founding Fathers. London: Penguin, 2017. 64 p.

544. The Statute of Anne, 1710. URL: <http://www.copyrighthistory.com/anne.html> (дата звернення: 17.10.2020).

545. Tierney P. Leadership and employee creativity. *Handbook of organizational creativity* / J. Zhou, C.E. Shalley (eds.). New York: Lawrence Erlbaum Associates, 2008. P. 95-123.

546. Tratado sobre la Propiedad Intelectual respecto de los Circuitos Integrados, adoptado en Wáshington el 26.05.1989. URL: <https://wipolex.wipo.int/en/text/294978> (дата звернення: 17.12.2020).

547. Ukraine IT Report 2021. Kyiv: IT Ukraine Association, 2021. 53 p.

548. United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, 2006. URL: https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convention_accessible_pdf.pdf (дата звернення: 14.03.2020).

549. Van Dyne L., Jehn K.A., Cummings A. Differential effects of strain on two forms of work performance: Individual employee sales and creativity. *Journal of Organizational Behavior*. 2002. Vol. 23. P. 57-74. doi:10.1002/job.127.

550. Velychenko S. Tsarist Censorship and Ukrainian Historiography (1828-1906). *Canadian-American Slavic Studies*. 1989. Vol. 23 (4). P. 385-408.

551. Vojčák P. Teorieprávní ochranynehmotnýchstatků. Brno: Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 164 s.

552. Walterscheid E.C. To Promote the Progress of Science and Useful Arts: the Background and Origin of the Intellectual Property Clause of the United States Constitution. *Journal of Intellectual Property Law*. 1994. Vol. 2 (1). P. 1-56.

553. Wolk S. EU Intellectual Property Law and Ownership in Employment Relationships. *Property and Ownership*. Hyderabad: ICFAI University Press, 2009. P. 420-426.

554. Ivchuk Yu., Arsentieva O., Kotova L., Reznik N. Organization of Accounting, Audit and Analysis in the Effective Use of Labour Force in the Enterprise. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 2020. Vol. 29 (9s). P. 5932-5939.

555. Ivchuk Yu., Klius Yu., Kotova L., Skupinskyi O. Adherence to legal culture as a component of the regional industrial enterprises' corporate innovation management while ensuring their sustainable development. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9 (2). P. 431-440.

556. Ivchuk Yu.Yu. Current issues of ensuring decent and safe working conditions. *Evropský politický a právní diskurz*. 2016. Vol. 3 (2). P. 248-253.

557. Yoshida D.T., Sendjaya S., Hirst G., Cooper B. Does servant leadership foster creativity and innovation? A multi-level mediation study of identification and prototypicality. *Journal of Business Research*. 2014. Vol. 67 (7). P. 1395-1404. doi:10.1016/j.jbusres.2013.08.013.

558. Zhang X., Zhou J. Empowering leadership, uncertainty avoidance, trust, and employee creativity: Interaction effects and a mediating mechanism. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 2014. Vol. 124. P. 150-164. doi:10.1016/j.obhdp.2014.02.002.

559. Zirnstein E. Izumi, avtorska dela in drugi rezultati ustvarjalnosti in inovativnosti v delovnem razmerju. Koper: Založba Univerze na Primorskem, 2016. 124 s.